

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 4 Οκτωβρίου 2017, με την εξής σύνθεση: Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος, Π. Ευστρατίου, Αγγ. Μίντζια, Σύμβουλοι, Ζ. Θεοδωρικάκου, Δ. Πυργάκης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Μ. Βλασερού.

Α. Για να δικάσει την από 29 Νοεμβρίου 2011 αίτηση:

των: 1) Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Νότιας Καρυστίας, Σ.Π.ΠΕ.Ν.Κ.», που εδρεύει στον Δήμο Καρύστου Ν. Ευβοίας, 2) ..., 3) ..., κατοίκων Καρύστου Ν. Ευβοίας, οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους: α) Κωνσταντίνο Γιαννακόπουλο (Α.Μ. 17003) και β) Γεώργιο Χριστοφορίδη (Α.Μ. 15651), που τους διόρισαν με πληρεξούσια και 4) ..., κατοίκου Καρύστου Ν. Ευβοίας, ο οποίος με προφορική δήλωση στο ακροατήριο του πληρεξουσίου του δικηγόρου Γεωργίου Χριστοφορίδη, παραιτήθηκε από το δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης,

κατά των: 1) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και ήδη Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο οποίος παρέστη με τον Αλέξανδρο Σταυράκη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 2) Δήμου Καρύστου Ν. Ευβοίας, ο οποίος δεν παρέστη,

και κατά των παρεμβαινόντων: Ι) Ανωνύμων Εταιρειών με τις επωνυμίες: 1) «Αιολικά Πάρκα Πλάτανος Α.Ε.», 2) «Αιολικά Πάρκα Μηλιά Α.Ε.», 3) «Αιολικά Πάρκα Ανατολής – Πρινιάς Α.Ε.», 4) «Αιολικά Πάρκα Κερασιά Α.Ε.», 5) «Αιολικά Πάρκα Σπηλιά Α.Ε.», 6) «Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε.», 7) «Αιολικά Πάρκα Καθάρας Α.Ε.» και 8) «Αιολικά Πάρκα Μύτικα Α.Ε.», που εδρεύουν στο Μαρούσι Αττικής (...), οι οποίες παρέστησαν με τους δικηγόρους: α) Φίλιππο Σπυρόπουλο (Α.Μ. 7310), β) Γεώργιο Δελλή (Α.Μ. 15582) και γ) Γεωργία – Αιμιλία Βούλγαρη (Α.Μ. 21396), που τους διόρισαν με πληρεξούσια και ΙΙ) Επιστημονικού Σωματείου με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΙΟΛΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» (ΕΛΕΤΑΕΝ), που εδρεύει στο Χαλάνδρι Αττικής (...), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Κωνσταντίνο Τοκατλίδη (Α.Μ. 22502), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. οικ. 203611/21.9.2011 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Β. Για να δικάσει την από 15 Φεβρουαρίου 2012 αίτηση:

των: 1) Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Νότιας Καρυστίας, Σ.Π.ΠΕ.Ν.Κ.», που εδρεύει στον Δήμο Καρύστου Ν. Ευβοίας, 2) ..., 3) ..., κατοίκων Καρύστου Ν. Ευβοίας, οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους: α) Κωνσταντίνο

Γιαννακόπουλο (Α.Μ. 17003) και β) Γεώργιο Χριστοφορίδη (Α.Μ. 15651), που τους διόρισαν με πληρεξούσια και 4) ..., κατοίκου Καρύστου Ν. Ευβοίας, ο οποίος με προφορική δήλωση στο ακροατήριο του πληρεξουσίου του δικηγόρου Γεωργίου Χριστοφορίδη, παραιτήθηκε από το δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης,

κατά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και ήδη Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο οποίος παρέστη με τον Παναγιώτη Αθανασούλη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά των παρεμβαινουσών Ανωνύμων Εταιρειών με τις επωνυμίες: 1) «Αιολικά Πάρκα Πλάτανος Α.Ε.», 2) «Αιολικά Πάρκα Μηλιά Α.Ε.», 3) «Αιολικά Πάρκα Ανατολής – Πρινιάς Α.Ε.», 4) «Αιολικά Πάρκα Κερασιά Α.Ε.», 5) «Αιολικά Πάρκα Σπηλιά Α.Ε.», 6) «Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε.», 7) «Αιολικά Πάρκα Καθάρας Α.Ε.» και 8) «Αιολικά Πάρκα Μύτικα Α.Ε.», που εδρεύουν στο Μαρούσι Αττικής (...), οι οποίες παρέστησαν με τους δικηγόρους: α) Φίλιππο Σπυρόπουλο (Α.Μ. 7310), β) Γεώργιο Δελλή (Α.Μ. 15582) και γ) Γεωργία – Αιμιλία Βούλγαρη (Α.Μ. 21396), που τους διόρισαν με πληρεξούσια.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν οι υπ' αριθμ.: 1) ΑΠΕ/Φ.17.1393/23627/20.12.2011, 2) ΑΠΕ/Φ.17.1158/23636/ 20.12.2011, 3) ΑΠΕ/Φ.17.1160/23622/20.12.2011, 4) ΑΠΕ/Φ.17.1159/ 23621/20.12.2011, 5) ΑΠΕ/Φ.17.1145/23623/20.12.2011, 6) ΑΠΕ/Φ.17. 1391/23637/20.12.2011, 7) ΑΠΕ/Φ.17.1162/23622/20.12.2011 και 8) ΑΠΕ/ Φ.17.1392/23638/20.12.2011 αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Π. Ευστρατίου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε:

Α. τους πληρεξουσίου των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξουσίου των παρεμβαινόντων και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της και

Β. τους πληρεξουσίου των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξουσίου των παρεμβαινουσών εταιρειών και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για τις κρινόμενες αιτήσεις, οι οποίες είναι συνεκδικαστέες λόγω συνάφειας, έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. τα ειδικά γραμμάτια παραβόλου σειράς Α' υπ' αριθ. 2979729 και 1174633/2011 για την πρώτη αίτηση και υπ' αριθ. 2979888 και 1174797/2012 για την δεύτερη αίτηση).

2. Επειδή, με την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ' αριθ. 483/17.10.2016, 508/25.10.2016, 133/10.3.2017, 393/1.6.2017 και 507/14.9.2017

δικόγραφα προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 203611/21.9.2011 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με θέμα: Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) για την κατασκευή και λειτουργία του έργου «Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 167.9 MW (73 Α/Γ) και των συνοδών σε αυτό έργων, των εταιριών Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε. ισχύος 13.8 MW, Κερασιάς Α.Ε. ισχύος 27.6 MW, Μύτικα Α.Ε. ισχύος 18.4 MW, Πλάτανος Α.Ε. ισχύος 13.8 MW, Μηλιάς Α.Ε. ισχύος 18.4 MW, Σπηλιάς Α.Ε. ισχύος 29.9 MW, Ανατολής - Πρίνιας Α.Ε. ισχύος 13.8 MW, Καθάρας Α.Ε. ισχύος 32.2 MW στις θέσεις "Παλιόπυργος, Κερασιά, Πλατανιστός, Πλάτανος, Μηλιά, Σπηλιά, Ανατολή, Καθάρα" αντίστοιχα, του Δήμου Καρύστου του Νομού Ευβοίας και διασυνδυητική Γραμμή Μεταφοράς 150KV των Αιολικών Πάρκων με το ΚΥΤ Παλλήνης διαμέσου των Δήμων Ραφήνας - Πικερμίου, Σπάτων - Αρτέμιδος, Παλλήνης και Παιανίας Νομού Αττικής».

3. Επειδή, με την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ' αριθ. 484/17.10.2016, 509/25.10.2016, 394/1.6.2017 και 508/14.9.2017 δικόγραφα προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση των υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1391/23637/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1159/23621/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1392/23628/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1393/ 23627/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1158/23636/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1145/ 23623/20.12.2011, ΑΠΕ/Φ17.1160/23629/20.12.2011 και ΑΠΕ/Φ17.1162/ 23622/20.12.2011 αποφάσεων του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με τις οποίες χορηγήθηκαν αντίστοιχες άδειες εγκαταστάσεως στα ανωτέρω οκτώ Αιολικά Πάρκα.

4. Επειδή, υπέρ του κύρους των προσβαλλομένων πράξεων παρεμβαίνουν με πρόδηλο έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς σε καθεμία από τις δύο κρινόμενες αιτήσεις οι ανώνυμες εταιρείες «Αιολικά Πάρκα Πλάτανος Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Μηλιά Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Ανατολής – Πρίνιας Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Κερασιάς Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Σπηλιά Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Καθάρας Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Μύτικα Α.Ε.». Επίσης, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης με την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις πράξεως περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του επιμάχου έργου, το επιστημονικό σωματείο με την επωνυμία "Ελληνική Εταιρία Αιολικής Ενέργειας", το οποίο έχει, μεταξύ άλλων, ως καταστατικό σκοπό την προώθηση και τον συντονισμό της επιστημονικής έρευνας, της τεχνολογίας και των εφαρμογών της αιολικής ενέργειας, καθώς και τη διάδοση της χρήσεως των αιολικών συστημάτων ή μονάδων σε εθνικό επίπεδο (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2499/2012 σκ. 5).

5. Επειδή, ο υπ' αριθ. 4 κατά τη σειρά αναγραφής στα εισαγωγικά δικόγραφα των κρινομένων αιτήσεων Παναγιώτης Παυλάκης παραιτήθηκε από αυτά με δήλωση του υπογράφοντος τα δικόγραφα πληρεξουσίου δικηγόρου στο ακροατήριο. Συνεπώς, ως προς αυτόν η δίκη πρέπει να κηρυχθεί κατηρηγμένη, σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989 (Α' 8).

6. Επειδή, οι αιτούντες με έννομο συμφέρον ασκούν τις κρινόμενες αιτήσεις, διότι το μεν αιτούν σωματείο έχει ως σκοπό, κατά το άρθρο 3 παρ. 1 του καταστατικού του, «την προστασία του περιβάλλοντος της Νότιας Καρυστίας, καθώς και την ανάδειξη και προβολή του ιδιαίτερου χαρακτήρα και του φυσικού της κάλλους», ενώ οι λοιποί αιτούντες έχουν την ιδιότητα του μόνιμου κατοίκου Καρύστου Ευβοίας. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο ισχυρισμός των παρεμβαίνουσών εταιριών περί ελλείψεως εννόμου συμφέροντος των αιτούντων. Εξάλλου, οι αιτούντες παραδεκτώς ομοδικούν, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως.

7. Επειδή, οι κρινόμενες αιτήσεις ασκούνται εμπροθέσμως, η μεν πρώτη (έκδοση προσβαλλόμενης με αυτήν πράξεως: 21.9.2011, άσκηση αιτήσεως: 1.12.2011), δεδομένου ότι δεν προκύπτει γνώση της προσβαλλομένης πράξεως εκ μέρους των αιτούντων σε χρονικό σημείο απώτερο των 60 ημερών από την έκδοσή της, και η δεύτερη, διότι ασκήθηκε (17.2.2011) εντός του εξηκονθημέρου από της εκδόσεως των προσβαλλομένων πράξεων (21.12.2011).

8. Επειδή, μετά την άσκηση των κρινομένων αιτήσεων εκδόθηκαν νεότερες αποφάσεις, με τις οποίες τροποποιήθηκαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις. Ειδικότερα: Α) Καθ' όσον αφορά την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις: α) Με την υπ' αριθ. 201744/13.9.2012 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής τροποποιήθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση ως προς την προσθήκη μιας (1) Ανεμογεννήτριας (Α/Γ) και την επέκταση ισχύος του έργου στη θέση «Ανατολή» κατά 2,3 MW, με αποτέλεσμα την αύξηση του συνολικού αριθμού των Α/Γ από 73, τις οποίες προέβλεπε η προσβαλλόμενη απόφαση, σε 74 και της συνολικής ισχύος του έργου από 167,9 MW σε 170,2 MW. β) Με την υπ' αριθ. οικ. 170735/30.9.2013 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής η προσβαλλόμενη πράξη τροποποιήθηκε «ως προς τη μεταβολή του επιπέδου τάσης των υπόγειων καλωδίων Μέσης Τάσης από 20 KV σε 30 KV και των Υποσταθμών Ανύψωσης Τάσης από 20/150KV σε 30/150KV, για την προσαρμογή της ΑΕΠΟ με την οριστική προσφορά σύνδεσης του ΑΔΜΗΕ». γ) Με την υπ' αριθ. οικ. 170945/20.2.2014 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής η προσβαλλόμενη πράξη τροποποιήθηκε «ως προς την αύξηση της ισχύος κατά 11,5 MW στη θέση «Πλατανιστός» με την προσθήκη 5 Α/Γ», αυξάνοντας τη συνολική ισχύ του έργου από 170,2 MW σε 181,7 MW και τις Α/Γ από 74 σε 79. δ) Με την υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας η προσβαλλόμενη πράξη τροποποιήθηκε ως εξής: αα) μειώθηκαν οι ανεμογεννήτριες του Αιολικού Πάρκου στην «ΚΑΘΑΡΑ» από 14 σε 8 και η συνολική ισχύς του έργου από 181,7 MW σε 167,9 MW (από 79 Α/Γ σε 73 Α/Γ), ββ) προστέθηκαν 6 οικίσκοι ελέγχου εμβαδού 72 μ² και οι 2 εμβαδού 130 μ², 8 μόνιμοι ανεμολογικοί ιστοί και 2 προσωρινές εγκαταστάσεις συγκροτήματος παρασκευής σκυροδέματος στις θέσεις Μηλιά και Σπηλιά αποκλειστικά για τις ανάγκες του έργου, γγ) αυξήθηκε το συνολικό μήκος της οδοποιίας από 36,76 χλμ. σε 46,3 χλμ. περίπου• επίσης προβλέφθηκε νέα οδοποιία για την πρόσβαση στους πυλώνες Υψηλής Τάσης συνολικού μήκους 26,7 χλμ. περίπου και βελτίωση σε υφιστάμενη οδοποιία μήκους 40 χλμ. περίπου, δδ) αφαιρέθηκε ένας Υποσταθμός Ανύψωσης Τάσης στη θέση «Αντιά», εε) αυξήθηκε το μήκος του εναερίου Δικτύου Υψηλής Τάσης από 22,7 χλμ. σε 23,3 χλμ., στστ) μειώθηκε το μήκος του υπογείου Δικτύου Υψηλής Τάσης από 22 χλμ. σε 18,2 χλμ., ζζ) στο τέλος της ενότητας (δ) της προσβαλλόμενης πράξεως προστέθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του υπ' αριθ. 144450/1962/9.8.2016 εγγράφου της Διεύθυνσης Διαχείρισης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, «δεδομένου ότι η παρούσα απόφαση ΕΠΟ, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 15277/2012 απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ (ΦΕΚ 1077/9.4.2012), αποτελεί και έγκριση επέμβασης για τις τροποποιήσεις του έργου», ηη) τροποποιήθηκαν στις λεπτομέρειές τους ορισμένοι υφιστάμενοι περιβαλλοντικοί όροι. Β) Καθ' όσον αφορά την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις: Οι προσβαλλόμενες άδειες εγκατάστασης τροποποιήθηκαν διαδοχικά ως εξής: Η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1391/23637/20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της εταιρίας «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΠΑΛΙΟΠΥΡΓΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1391/1592/οικ.11669/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ.

ΑΠΕΗΛ/Φ17.1391/186152/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1159/ 23621/20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΚΕΡΑΣΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1159/1595/οικ. 11672/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/Φ17.1159/186148/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1392/23628/ 20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της εταιρίας «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΜΥΤΙΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/ Φ17.1392/1591/οικ.11668/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/Φ17.1392/186147/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1393/23627/ 20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1393/1594/οικ.11671/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/Φ.17.1393/186150/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1158/23636/ 20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΜΗΛΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1158/1593/οικ. 11670/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/Φ17. 1158/186146/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1145/23623/20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΣΠΗΛΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1145/1590/οικ. 11667/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/ Φ17. 1145/186151/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1160/23629/20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ - ΠΡΙΝΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1160/1589/ οικ.11666/9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17. 1160/οικ.186145/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η υπ' αριθ. ΑΠΕ/Φ17.1162/23622/20.12.2011 άδεια εγκατάστασης της «ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΚΑΘΑΡΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» τροποποιήθηκε αρχικά με την υπ' αριθ. ΥΑΠΕ/Φ17.1162/1588/οικ.11665/ 9.7.2014 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στη συνέχεια με την υπ' αριθ. ΑΠΕΗΛ/Φ17.1162/ 186149/23.2.2017 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Οι πρώτες τροποποιήσεις των αδειών εγκατάστασης αφορούσαν στην παράταση του χρόνου ισχύος τους, την μεταβολή της μετοχικής συνθέσεως της δικαιούχου εταιρείας και την προσαρμογή των τεχνικών χαρακτηριστικών του διασυνδεδετικού δικτύου στα δεδομένα της επικαιροποιημένης Προσφοράς Σύνδεσης. Οι επόμενες και τελευταίες τροποποιήσεις των αδειών εγκατάστασης αφορούν στις θέσεις των ανεμογεννητριών, τον οικίσκο ελέγχου, την οδοποιία, την διαδρομή του υπογείου δικτύου Μέσης Τάσης, την διασύνδεση με το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και την εγκατάσταση μόνιμου ανεμολογικού ιστού, κατ' εφαρμογή της ως άνω υπ' αριθ. 50319/ 19.10.2016 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία επήλθε η τελευταία τροποποίηση της αρχικής αποφάσεως περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του επιμάχου έργου (ΑΕΠΟ).

9. Επειδή, ενόψει των προβαλλόμενων λόγων ακυρώσεως, οι οποίοι αφορούν εν πολλοίς τη χωροθέτηση του επίμαχου έργου, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων, που, κατά τους αιτούντες, το έργο αυτό έχει για το περιβάλλον, αλλά και του ότι καθεμιά από τις νεότερες

τροποποιητικές της αρχικής Α.Ε.Π.Ο. πράξεις, που άλλωστε δεν αλλοιώνουν ουσιαστικά τα βασικά χαρακτηριστικά του έργου, δεν περιέχει όρο περί καταργήσεως της αρχικής αυτής αποφάσεως, αλλά, αντιθέτως, ορίζει ότι κατά τα λοιπά αυτή εξακολουθεί να ισχύει, δεν τίθεται εν προκειμένω ζήτημα καταργήσεως της ανοιγείσης με την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις δίκης, αλλά οι νεότερες τροποποιητικές πράξεις πρέπει να θεωρηθούν ως συμπροσβαλλόμενες με την εν λόγω αίτηση (πρβλ. ΣτΕ 2474/2011 7μ. σκ. 6, 2569/2004 σκ. 3, 3597/2007 σκ. 2, 2464/2009 σκ. 4, 4448/2010 σκ. 5 κ.ά.). Εξάλλου, ως συμπροσβαλλόμενες με τις ρητώς προσβαλλόμενες με την δεύτερη αίτηση ακυρώσεως άδειες εγκατάστασης πρέπει να θεωρηθούν και οι τροποποιητικές αυτών πράξεις. Άλλωστε, με τα πρόσθετα δικόγραφα που κατέθεσαν οι αιτούντες και στις δύο υποθέσεις αμφισβητούν τη νομιμότητα και των νεότερων τροποποιητικών πράξεων.

10. Επειδή, προκειμένου να θεσπισθεί ένα κανονιστικό πλαίσιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, εκδόθηκε αρχικά η οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 «για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» (L 283), η οποία αποτέλεσε το πρώτο στάδιο για τη μελλοντική υιοθέτηση ενός πλήρους κανονιστικού πλαισίου για την ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σύμφωνα με την ανωτέρω οδηγία η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής, που συμβάλλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού και την προστασία του περιβάλλοντος και συνιστά κύριο μέσο συμμόρφωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις απαιτήσεις του Πρωτοκόλλου του Κιότο και τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σχετικώς στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (άρθρο 1). Προκειμένου, εξάλλου, να εξασφαλισθεί επαρκής διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εσωτερική αγορά, η οδηγία έθεσε ενδεικτικούς στόχους για κάθε κράτος – μέλος σχετικά με την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές. Βάσει των στόχων αυτών, οι οποίοι πρέπει να συνάδουν με τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη – μέλη στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο, το 12% και το 22,1% της ακαθάριστης εθνικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2010 και το 2020, αντίστοιχα, πρέπει να καλύπτεται από ενέργεια, παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές (άρθρο 3). Ειδικώς, για την Ελλάδα, οι στόχοι αυτοί καθορίστηκαν, αντίστοιχα, στο 20,1% και στο 29% της εγχώριας ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Με τις διατάξεις της ίδιας Οδηγίας προβλέφθηκε, πλην άλλων, ότι τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να απλοποιήσουν τις διοικητικές διαδικασίες αδειοδότησεως των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να αξιολογήσουν το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις διαδικασίες χορήγησης αδειών και τις λοιπές διαδικασίες που ισχύουν για τις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, προς το σκοπό της άρσεως των κανονιστικών και πραγματικών εμποδίων, του εξορθολογισμού και της επιτάχυνσης των διοικητικών μηχανισμών και της διασφάλισης αντικειμενικών, διαφανών και αμερόληπτων διαδικασιών, στο πλαίσιο των οποίων λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι ιδιαιτερότητες των διαφόρων τεχνολογιών εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (άρθρο 6). Στη συνέχεια εκδόθηκε η οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2009 (L 140), με την οποία θεσπίσθηκε πλήρες κανονιστικό πλαίσιο για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, με το οποίο εισήχθησαν ειδικές ρυθμίσεις για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής ενέργειας και προβλέφθηκε, πλην άλλων, ότι στην ενεργειακή πολιτική της Ένωσης ενσωματώνονται οι

απαιτήσεις για αυξημένη προστασία του περιβάλλοντος, μεταξύ δε των στόχων της πολιτικής αυτής ορίζεται η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Με τις επιμέρους διατάξεις της οδηγίας αυτής καθορίστηκαν εθνικοί δεσμευτικοί στόχοι για το συνολικό μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές τόσο στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας όσο και ειδικότερα στις μεταφορές, εισήχθησαν κανόνες για τον υπολογισμό των μεριδίων αυτών, για τις εγγυήσεις προέλευσης, τις διοικητικές διαδικασίες αδειοδότησης των σχετικών έργων και για την πρόσβαση της παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής (βλ. και άρθρο 1). Με την οδηγία αυτή τέθηκε ως στόχος της κοινής ενεργειακής πολιτικής η αύξηση του μεριδίου της παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στο 20% της ακαθάριστης τελικής ενεργειακής κατανάλωσης μέχρι το τέλος του 2020, ορίστηκαν δε αντίστοιχοι εθνικοί στόχοι για κάθε κράτος – μέλος (άρθρο 3 και παράρτημα Ι). Ειδικώς, για την Ελλάδα ο στόχος αυτός καθορίστηκε στο 18% της ακαθάριστης τελικής εγχώριας κατανάλωσης ενέργειας. Με τις διατάξεις της ίδιας Οδηγίας προβλέφθηκε συναφώς ότι τα κράτη - μέλη πρέπει να υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε το μερίδιο της ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές να ισούται ή να υπερβαίνει το μερίδιο που καθορίζεται ενδεικτικώς για κάθε διετία που προηγείται της επίτευξης του τελικού στόχου του 2020, ότι, για την επίτευξη των στόχων αυτών, οι οποίοι είναι δεσμευτικοί και εναρμονίζονται προς το στόχο της κοινής ενεργειακής πολιτικής, κάθε κράτος - μέλος πρέπει παραλλήλως να προωθήσει μέτρα για την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και μέτρα για την εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και ότι, για να επιτύχουν τους στόχους τους, τα κράτη – μέλη μπορούν, μεταξύ άλλων, να διατηρούν ή να εισάγουν καθεστώτα στήριξης και να προωθούν μέτρα ευρωπαϊκής ή διεθνούς συνεργασίας (άρθρο 3), επιβλήθηκε δε η υποχρέωση των κρατών – μελών να καταρτίζουν εθνικά σχέδια δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στα οποία καθορίζονται, κατά τομείς (ηλεκτρική ενέργεια, μεταφορές, ψύξη και θέρμανση), οι εθνικοί συνολικοί στόχοι και προσδιορίζονται τα μέτρα που κρίνονται κατάλληλα για την επίτευξή τους (άρθρο 4). Στην οδηγία περιέχονται και διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες οι εθνικές διαδικασίες έγκρισης, πιστοποίησης και αδειοδότησης σταθμών παραγωγής και δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να ευνοούν την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών και να μη θέτουν υπερβολικά προσκόμματα στην ανάπτυξή τους, επιβάλλεται οι σχετικές διοικητικές διαδικασίες να απλουστευθούν προς την κατεύθυνση αυτή, και οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων να διεκπεραιώνονται με ταχείες διαδικασίες και στο κατάλληλο διοικητικό επίπεδο. Κατά τις ειδικότερες προβλέψεις των ίδιων διατάξεων, οι αρμοδιότητες των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διοικητικών φορέων περί έγκρισης, πιστοποίησης και χορηγήσεως των αδειών που απαιτούνται για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των οικείων έργων πρέπει να ασκούνται συντονισμένα και να καθορίζονται σαφώς, και από την άποψη του χωροταξικού σχεδιασμού, με διαφανή χρονοδιαγράμματα, επιβάλλεται δε να παρέχονται στους ενδιαφερόμενους επαρκείς πληροφορίες και να ορίζονται για την έγκριση, την πιστοποίηση και τη χορήγηση των, κατά τα ανωτέρω, αδειών, κανόνες αντικειμενικοί, διαφανείς και σύμφωνοι προς την αρχή της αναλογικότητας, χωρίς αδικαιολόγητες διακρίσεις σε βάρος των ενδιαφερομένων (άρθρο 13).

11. Επειδή, εξάλλου, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κιότο, που κυρώθηκε με το ν. 3017/2002 (Α' 117), η Ελλάδα είχε για την περίοδο 2008-2012 υποχρέωση συγκράτησης της αύξησεως των εκπομπών αερίου, που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, με την προώθηση, μεταξύ άλλων, της χρήσεως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρισμού. Περαιτέρω, η μνημονευθείσα οδηγία 2001/77/ΕΚ μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 3468/2006 (Α' 129). Σύμφωνα με τη σχετική αιτιολογική έκθεση, με το

νόμο αυτό επιχειρήθηκε, ειδικότερα, η δημιουργία ενός σύγχρονου και ελκυστικού περιβάλλοντος για την ενίσχυση των επενδύσεων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τη συστηματοποίηση και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων ρυθμίσεων. Με το νόμο αυτό τέθηκαν δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι, οι οποίοι εναρμονίζονταν πλήρως προς τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/77/ΕΚ. Στη συνέχεια δημοσιεύθηκε ο ν. 3851/2010 (Α' 85), με τον οποίο επήλθαν ευρείας εκτάσεως και μείζονος σημασίας τροποποιήσεις επιμέρους διατάξεων του ν. 3468/2006. Με το νεότερο νόμο επιδιώχθηκε, σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2009/28/ΕΚ, η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ως περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα ύψιστης σημασίας για τη χώρα. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, η υψηλή κατά κεφαλήν ενεργειακή κατανάλωση, σε συνδυασμό με τη μειωμένη συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο εθνικό ενεργειακό ισοζύγιο και την αποτυχία για εξοικονόμηση ενέργειας και για αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων οδήγησαν σε αύξηση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, μεγαλύτερη από εκείνη για την οποία είχε διεθνώς δεσμευθεί η χώρα. Για τους λόγους αυτούς και προς το σκοπό της εκπλήρωσης των σχετικών διεθνών δεσμεύσεων και των συναφών ευρωπαϊκών υποχρεώσεων της χώρας, κρίθηκε αναγκαία η μεταβολή του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για την ανάπτυξη των οποίων το σημαντικότερο πρόβλημα έγκειτο στην εξαιρετικά χρονοβόρα και πολύπλοκη αδειοδοτική διαδικασία, η οποία, πέραν των άλλων, προσέφερε ευρύ περιθώριο για αυθαιρεσίες. Εντός του πλαισίου αυτού, με το νεότερο αυτό νομοθέτημα επιχειρήθηκε ο εξορθολογισμός και η επιτάχυνση της αδειοδοτικής διαδικασίας, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη, κατά το δυνατόν, διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα της χώρας και να περιορισθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Στους ειδικότερους στόχους του νόμου περιελήφθη η επίσπευση της υλοποίησης των αναγκαίων ηλεκτροπαραγωγικών έργων, περιλαμβανομένων και εκείνων, των οποίων είχε ήδη κινηθεί η διαδικασία αδειοδότησης, προκειμένου να αυξηθεί η συνολική κατ' έτος εγκατεστημένη ισχύς από το επίπεδο των 100 - 150 MW στα 500 - 1000 MW, ώστε να επιτευχθεί ο προβλεπόμενος με τις διατάξεις του ίδιου νόμου εθνικός δεσμευτικός στόχος, ο οποίος καθορίστηκε στη συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κατά 20% μέχρι το έτος 2020 της τελικής κατανάλωσης ενέργειας, αυξημένη κατά 2% σε σχέση με την προβλεπόμενη από την Οδηγία 28/2009/ΕΚ. Με το άρθρο 1 του ανωτέρω ν. 3851/2010 προστέθηκε, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 1 του προαναφερθέντος ν. 3468/2006 παράγραφος 3, με την περίπτωση β' της οποίας ορίστηκε ως στόχος το ποσοστό συμμετοχής της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη εθνική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας να ανέλθει μέχρι το 2020 σε ποσοστό τουλάχιστον 40%, το ποσοστό δε αυτό δεν μεταβλήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 30 παρ. 8 του ν. 3889/2010 (Α' 182), με την οποία αντικαταστάθηκε η ως άνω περίπτωση β'. Με τον προαναφερθέντα ν. 3851/2010 τροποποιήθηκαν επίσης οι διατάξεις του ν. 1650/1986 (Α' 160), που αφορούν την έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Ειδικότερα, με την μεν παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 3851/2010 προστέθηκε νέα παράγραφος 1 στο άρθρο 8 του ν. 1650/1986, με την οποία ορίστηκε ότι «Με τη θέσπιση των κατάλληλων μέτρων προωθούνται, κατά προτεραιότητα, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ως μέσο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία της ατμόσφαιρας, το βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό της χώρας, την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης και τη βιώσιμη αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου», με την δε παρ. 2 του ίδιου άρθρου 8 προστέθηκε παράγραφος 6 στο άρθρο 19 του ν. 1650/1986, με την οποία ορίστηκε ότι στις περιοχές Natura 2000, που έχουν χαρακτηριστεί Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.) και Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.), «επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθμών από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ως μέσο για την προστασία του κλίματος,

εφόσον, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θα καθορίζονται στα πλαίσια της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του σταθμού, διασφαλίζεται η διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου της περιοχής», η ρύθμιση δε αυτή επαναλήφθηκε με το άρθρο 5 του ν. 3937/2011 (Α' 60), με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 19 του ανωτέρω ν. 1650/1986.

12. Επειδή, υπό την ισχύ της προαναφερθείσης οδηγίας 2001/77/ ΕΚ εκδόθηκε η υπ' αριθ. 49828/12.11.2008 απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον Τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης (Β' 2464/3.12.2008), με το άρθρο πρώτο της οποίας εγκρίθηκαν το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (εφεξής ΕΠΧΣ/ΑΠΕ) και η σχετικώς εκπονηθείσα στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων μετά από την τήρηση διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης. Με το Ειδικό αυτό Πλαίσιο επιδιώκεται, εκτός των άλλων, να παρασχεθεί ένα σαφές πλαίσιο στις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, ώστε να προσανατολιστούν σε κατ' αρχήν κατάλληλες από χωροταξικής απόψεως περιοχές εγκατάστασης και να περιορίσουν έτσι τις αβεβαιότητες και τις συγκρούσεις χρήσεων γης (άρθρο 1 παρ. 2). Στο δεύτερο κεφάλαιο της ανωτέρω αποφάσεως (άρθρα 4 - 11) θεσπίζονται οι κατευθύνσεις και τα κριτήρια χωροθετήσεως των αιολικών εγκαταστάσεων, οι οποίες εκμεταλλεύονται την αιολική ενέργεια για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, στο άρθρο 5 προβλέπεται ότι για τη χωροθέτηση των αιολικών εγκαταστάσεων ο εθνικός χώρος, με βάση το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό του και τα ιδιαίτερα χωροταξικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του, διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες, μεταξύ των οποίων είναι η ηπειρωτική χώρα, συμπεριλαμβανομένης της Εύβοιας (παρ. 1), η ηπειρωτική δε χώρα διακρίνεται περαιτέρω σε Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (Π.Α.Π.), σε περιοχές δηλαδή που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών και ταυτόχρονα προσφέρονται για την επίτευξη των χωροταξικών στόχων και στις οποίες, επομένως, εκτιμάται ότι υπάρχει η μέγιστη δυνατότητα χωροθετήσεως αιολικών εγκαταστάσεων, και σε Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (Π.Α.Κ.), σε περιοχές δηλαδή που διαθέτουν ικανοποιητικό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό (άρθρο 5 παρ. 2). Στο έβδομο κεφάλαιο της ανωτέρω αποφάσεως ενσωματώνονται έξι παραρτήματα, στα πέντε πρώτα εκ των οποίων καθορίζονται οι Π.Α.Π. και το μέγιστο αιολικό δυναμικό τους (παράρτημα I), οι ελάχιστες αποστάσεις που πρέπει να τηρούνται από αιολικές εγκαταστάσεις και γειτνιάζουσες χρήσεις και δίκτυα (παράρτημα II), η φέρουσα ικανότητα (χωρητικότητα) των Π.Α.Π. (παράρτημα III), τα κριτήρια εντάξεως των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο (παράρτημα IV) και το στάδιο και η αρμόδια αρχή ελέγχου των κανόνων και κριτηρίων χωροθετήσεως για τις αιολικές εγκαταστάσεις κατά την αδειοδότηση μεμονωμένων εγκαταστάσεων (παράρτημα V). Σύμφωνα με το παράρτημα I στις Π.Α.Π., και ειδικότερα στην περιοχή 2, το αιολικό δυναμικό της οποίας προσδιορίζεται σε 2.174 ανεμογεννήτριες (ενδεικτικά 4.348 MWe), περιλαμβάνονται οι Δήμοι Καρύστου και Μαρμαρίου και η Κοινότητα Καφηρέως του Νομού Εύβοιας, ενώ, σύμφωνα με το παράρτημα III, η φέρουσα ικανότητα της εν λόγω περιοχής προσδιορίζεται σε 1.619 τυπικές ανεμογεννήτριες (ενδεικτικά 3.238 MWe). Περαιτέρω, με το άρθρο 6 παρ. 3 της ανωτέρω αποφάσεως ορίσθηκε ότι «Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από τη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμούς που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων». Η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 13ο του ν. 4296/2014 (Α' 214) ως εξής: «Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας ... της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από την

απαιτούμενη κατά το άρθρο 10 του ν. 4014/2011 Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) και βάσει των σχετικών διατάξεων της υπουργικής απόφασης οικ. 170225/2014 ... Οι ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμοί για την υλοποίηση των ανωτέρω αιολικών εγκαταστάσεων καθορίζονται στην οικεία απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τα έργα κατηγορίας Α΄ του ν. 4014/2011 ...». Με το ίδιο ως άνω άρθρο 6 ορίσθηκε στη μεν παράγραφο 2, μεταξύ άλλων, ότι «... Η φθορά της βλάστησης πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατόν (η εκχέρωση θάμνων και δέντρων θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις υποδείξεις της τοπικής Δασικής Υπηρεσίας) και να αποκαθίσταται η αισθητική του τοπίου. ...», στην δε παράγραφο 4 ότι «Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων β΄, γ΄ και δ΄ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου [δηλαδή των περιοχών απολύτου προστασίας της φύσης, των υδροτόπων διεθνούς σημασίας (υδροτόπων Ramsar), των πυρήνων των εθνικών δρυμών, των κηρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών] επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων, σύμφωνα με τα άρθρο 45 και 58 του ν. 998/1979 ... όπως ισχύουν. Στις παραπάνω περιοχές πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης». Αιτήσεις ακυρώσεως, που ασκήθηκαν κατά της ανωτέρω αποφάσεως με την οποία εγκρίθηκε το ΕΠΧΣ/ΑΠΕ, απερρίφθησαν με τις υπ΄ αριθ. 1421/2013 και 4189 – 4193/ 2014 αποφάσεις της επταμελούς συνθέσεως του Ε΄ Τμήματος του Δικαστηρίου. Εξάλλου, με την υπ΄ αριθ. 1422/2013 απόφαση, που εκδόθηκε επίσης επί αιτήσεως ακυρώσεως κατά της ανωτέρω αποφάσεως, το Δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη το συμπέρασμα της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που, κατά τα προεκτεθέντα, είχε εγκριθεί με την εν λόγω απόφαση, ως προς τις επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα από τις ρυθμίσεις του ειδικού πλαισίου για την χωροθέτηση των αιολικών πάρκων, και δέχθηκε ότι κατά νόμο δεν αποκλείεται εκ των προτέρων η εγκατάσταση αιολικών εγκαταστάσεων εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 και Ζ.Ε.Π., έκρινε ότι η ρύθμιση της παρατεθείσης ανωτέρω παρ. 3 του άρθρου 6 του ειδικού πλαισίου είναι σύμφωνη προς τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ, κατά το μέρος που προβλέπει ότι για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζ.Ε.Π. της ορνιθοπανίδας επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης, επιπροσθέτως της προβλεπομένης από τη νομοθεσία περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων μελέτης, κατά τη διαδικασία της οποίας μπορεί να επιβληθούν και πρόσθετοι περιορισμοί ή να κριθεί μη επιτρεπτή η χωροθέτηση ενόψει της φύσεως των εγκαταστάσεων και των χαρακτηριστικών της περιοχής.

13. Επειδή, εξάλλου, στην οδηγία 79/409/ΕΟΚ της 2.4.1979 «Περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών» (L 103), όπως τροποποιήθηκε επανειλημμένα και εν τέλει, καταργηθείσα, κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30.11.2009 (L 20), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: Άρθρο 1: «Η παρούσα οδηγία αφορά τη διατήρηση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών ...». Άρθρο 2: «Τα κράτη μέλη υιοθετούν όλα τα αναγκαία μέτρα με σκοπό να διατηρηθεί ή να προσαρμοσθεί ο πληθυσμός όλων των ειδών των πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 σε επίπεδο που να ανταποκρίνεται μεταξύ άλλων στις οικολογικές, επιστημονικές και μορφωτικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις». Άρθρο 3: «1. Λαμβάνοντας υπόψη τις κατά το άρθρο 2 απαιτήσεις, τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα με σκοπό να διαφυλαχθεί, διατηρηθεί ή αποκατασταθεί για όλα τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 είδη πτηνών επαρκής ποικιλία και επιφάνεια οικοτόπων. 2. Η διαφύλαξη, η συντήρηση και η αποκατάσταση των βιοτόπων και των οικοτόπων περιλαμβάνουν προπάντων τα ακόλουθα μέτρα: α) δημιουργία ζωνών προστασίας• β)

συντήρηση και διευθέτηση σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις των οικοτόπων που βρίσκονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό των ζωνών προστασίας• ...». Άρθρο 4: «1. Για τα είδη που αναφέρονται στο Παράρτημα I προβλέπονται μέτρα ειδικής διατήρησης, που αφορούν τον οικοτόπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους. ... Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών ... 2. Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά πουλιά που δεν μνημονεύονται στο Παράρτημα I, των οποίων η έλευση είναι τακτική ... 3. ... 4. Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφεύγουν, στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2, τη ρύπανση ή την υποβάθμιση των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν επίσης να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας».

14. Επειδή, περαιτέρω, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (L 206), που αποσκοπεί στην προστασία της βιοποικιλότητας στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορίζει στο άρθρο 3 ότι: «1. Συνιστάται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο Natura 2000. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει την διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών. Το δίκτυο Natura 2000 περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. 2. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών τα οποία αναφέρει η παράγραφος 1, που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς το σκοπό αυτό κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4, τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης, ... 3. ...», στο άρθρο 4 ότι: «1. Κάθε κράτος μέλος ... προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II, απαντώνται στους εν λόγω τόπους ... Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της παρούσας οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν ένα χάρτη του τόπου, την ονομασία του, τη θέση του, την έκτασή του, καθώς και τα δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των κριτηρίων του παραρτήματος III (στάδιο 1) [κριτήρια επιλογής των περιοχών που μπορεί να αναγνωρισθούν ως περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος και να χαρακτηρισθούν ως ειδικές ζώνες διατήρησης] και παρέχονται βάσει ενός εντύπου που καταρτίζει η Επιτροπή ... 2. Η Επιτροπή ... καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας ... 3. ... 4. Όταν ένας τόπος κοινοτικής σημασίας ... επιλέχθηκε δυνάμει της διαδικασίας της παραγράφου 2, το οικείο κράτος μέλος ορίζει τον εν λόγω τόπο ως ειδική ζώνη διατήρησης το ταχύτερο δυνατόν και, το αργότερο, μέσα σε μια εξαετία ... 5. Μόλις ένας τόπος εγγραφεί στον κατάλογο ... της δεύτερης παραγράφου, υπόκειται στις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 6» και στο άρθρο 6 ότι: «3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα

σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο ... οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη. 4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε». Τέλος, το άρθρο 7 της ανωτέρω οδηγίας προβλέπει ότι οι υποχρεώσεις που πηγάζουν, μεταξύ άλλων, από την παράγραφο 3 του άρθρου 6 ισχύουν και για τις ζώνες που έχουν αναγνωρισθεί με βάση την οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Σε συμμόρφωση προς την οδηγία 92/43/ΕΟΚ εκδόθηκε η υπ' αριθ. 33318/30281/11.12.1998 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 1289) [που τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. Η.Π.14849/853/Ε103/ 4.4.2008 κοινή υπουργική απόφαση, Β' 645], στο άρθρο 6 παρ. 1 περ. η' της οποίας περιέχονται παρόμοιες ρυθμίσεις με αυτές του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας.

15. Επειδή, με το άρθρο 1 της αποφάσεως 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 19ης Ιουλίου 2006 (L 259) εγκρίθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 2 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ο περιεχόμενος στο παράρτημα 1 της εν λόγω αποφάσεως αρχικός κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή (που καλύπτει και την επικράτεια της Ελλάδας). Στον κατάλογο αυτόν περιλαμβάνεται και η περιοχή «Όρος Όχη - Κάμπος Καρύστου – Ποτάμι – Ακρωτήριο Καφηρεύς – Παράκτια θαλάσσια ζώνη» με κωδικό ΤΚΣ GR2420001, εντός της οποίας πρόκειται να εγκατασταθεί το επίμαχο έργο. Εξάλλου, η ίδια περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ζ.Ε.Π. για την ορνιθοπανίδα με κωδικό αριθμό GR2420012, κατά τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ (βλ. το παράρτημα Β' του άρθρου 14 της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε.103/1.9.2010 κοινής υπουργικής αποφάσεως «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ “Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών”, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ» (Β' 1495) και παράρτημα Δ', το οποίο ενσωματώθηκε στα παραρτήματα του εν λόγω άρθρου 14 με το άρθρο 5 της υπ' αριθ. Η.Π.8353/276/Ε103/17.2.2012 κοινής υπουργικής αποφάσεως (Β' 415)]. Περαιτέρω, σε συμμόρφωση προς την οδηγία 92/43/ΕΟΚ εκδόθηκε ο ν. 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (Α' 60). Με το άρθρο 5 παρ. 4 περ. 4.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 9 παρ. 6 του νόμου αυτού χαρακτηρίστηκαν ως ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ) οι περιοχές της χώρας που περιλαμβάνονταν στον κατάλογο Τόπων Κοινοτικής Σημασίας του παραρτήματος Ι της προαναφερθείσης 2006/613/ΕΚ αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (υπό τους αύξοντες αριθμούς 212 και 221 του καταλόγου αυτού, που παρατίθεται στην παρ. 6 του άρθρου 9 του ν. 3937/2011, αναφέρονται οι προαναφερθείσες περιοχές με κωδικούς αριθμούς GR2420001 και GR2420012).

16. Επειδή, ο ν. 4014/2011 (Α' 209), υπό την ισχύ του οποίου εκδόθηκε η υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση, με την οποία τροποποιήθηκε η προσβαλλόμενη με το εισαγωγικό δικόγραφο της πρώτης από τις κρινόμενες αιτήσεις αρχική Α.Ε.Π.Ο. του επιμάχου έργου, ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής: Άρθρο 3: «1. Αρμόδια περιβαλλοντική αρχή για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων της υποκατηγορίας Α1 του άρθρου 1 είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Η έγκριση

των περιβαλλοντικών όρων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. 2. Για την έκδοση της ΑΕΠΟ ακολουθείται η εξής διαδικασία: α. Εάν επιλέγεται από τον υπόχρεο φορέα του έργου ή της δραστηριότητας η διαδικασία της γνωμοδότησης με την υποβολή, σε πρώτο στάδιο, φακέλου ΠΠΠΑ, τότε απαιτούνται: ... β. Εάν δεν επιλέγεται από τον υπόχρεο φορέα του έργου ή της δραστηριότητας η διαδικασία της γνωμοδότησης με την υποβολή φακέλου ΠΠΠΑ τότε απαιτούνται: αα) Υποβολή φακέλου ΜΠΕ και φακέλου με συνοδευτικά έγγραφα και σχέδια τεκμηρίωσης, από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας. ββ) Έλεγχος τυπικής πληρότητας του φακέλου ΜΠΕ ... γγ) Αποστολή του φακέλου της ΜΠΕ προς τις υπηρεσίες και φορείς της Διοίκησης, καθώς και δημοσιοποίηση της ΜΠΕ για την έναρξη της διαδικασίας διαβούλευσης ... δδ) Συλλογή γνωμοδοτήσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς της Διοίκησης και απόψεων του κοινού και άλλων φορέων (διαδικασία διαβούλευσης) ... εε) Αξιολόγηση και στάθμιση γνωμοδοτήσεων και απόψεων, καθώς και τυχόν απόψεων του φορέα του έργου ή της δραστηριότητας επ' αυτών, από την αρμόδια υπηρεσία ... στστ) Σύνταξη ΑΕΠΟ ή απόφασης απόρριψης από την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή ... βάσει της αξιολόγησης των υφιστάμενων γνωμοδοτήσεων και απόψεων και ανεξαρτήτως του αν έχουν γνωμοδοτήσει όλοι οι συναρμόδιοι φορείς. Άρθρο 6 «1. Οι φορείς έργων ... σε περίπτωση ... τροποποίησης περιβαλλοντικά αδειοδοτημένων έργων ..., υποχρεούνται να υποβάλλουν προς έγκριση στην αρμόδια περιβαλλοντική αρχή Φάκελο Τροποποίησης ΑΕΠΟ, ... 2. Μετά την υποβολή του Φακέλου Τροποποίησης ΑΕΠΟ ... α) ... β) ... η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή αξιολογεί τον ως άνω υποβληθέντα φάκελο και αποφαινεται: αα) είτε ότι λόγω των διαφοροποιήσεων επέρχεται ουσιαστική μεταβολή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του έργου ..., οπότε απαιτείται η υποβολή νέας ΜΠΕ., ββ) είτε ότι δεν επέρχεται ουσιαστική μεταβολή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του έργου ... οπότε εκδίδει νέα τροποποιημένη ΑΕΠΟ ... 3. Οι φορείς έργων ... δύνανται να προχωρήσουν σε απευθείας υποβολή νέας ΜΠΕ, εφόσον κρίνουν εκ των προτέρων ότι επέρχεται ουσιαστική μεταβολή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την τροποποίηση του έργου ...». Άρθρο 10 «1. Στην περίπτωση έργων και δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura, η περιβαλλοντική αδειοδότηση διενεργείται με βάση τις σχετικές πρόνοιες των ειδικότερων προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων προστασίας. Σε περίπτωση ελλείψεως σχετικών προβλέψεων: α) ... β) για έργα κατηγορίας Α' υποβάλλεται, ως τμήμα της ΜΠΕ, ειδική οικολογική αξιολόγηση ... 2. Η ειδική οικολογική αξιολόγηση και η ΜΠΕ, ... εστιάζει στις συνέπειες για την περιοχή βάσει των στόχων διατήρησής της. Η σημασία των επιπτώσεων προσδιορίζεται σε σχέση με τα ειδικά χαρακτηριστικά και τις ειδικές περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στην προστατευόμενη περιοχή την οποία αφορά το έργο ή η δραστηριότητα, λαμβάνοντας ιδιαίτερος υπόψη τους στόχους διατήρησης της περιοχής. Βάσει των συμπερασμάτων της ειδικής οικολογικής αξιολόγησης και της ΜΠΕ ... η αρμόδια αρχή συμφωνεί για το οικείο έργο ... μόνο αφού βεβαιωθεί ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα της συγκεκριμένης περιοχής. Ειδικότερα, η εξέταση πιθανών μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων και εναλλακτικών λύσεων μπορεί να επιτρέψει τη διαπίστωση ότι, βάσει τέτοιων λύσεων ή μέτρων, το έργο ... δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα της περιοχής. ...». Άρθρο 11 «1. ... 9. Η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α εντάσσεται σε παράρτημα της ΜΠΕ, ως αναπόσπαστο μέρος της, παρουσιάζοντας ...: α) αναλυτική καταγραφή στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στα προστατευτέα αντικείμενα των περιοχών Natura ..., που δύνανται να επηρεαστούν από το έργο ... και β) δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων, σύμφωνα με την παράγραφο 10 του παρόντος άρθρου. 10. Η δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων πρέπει να περιλαμβάνει ανάλυση και αξιολόγηση των εκτιμώμενων

επιπτώσεων με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία επί: α) των τύπων οικοτόπων ..., β) των ειδών χλωρίδας και πανίδας ... γ) των ειδών ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της κ.υ.α. Η.Π. 37338/1807/Ε.103 (Β' 1495), καθώς και άλλων ειδών μεταναστευτικής ορνιθοπανίδας με σημαντική παρουσία στην περιοχή Natura 2000, ιδίως ως προς το μέγεθος και την πυκνότητα των πληθυσμών, την κατάσταση διατήρησής τους και την απομόνωση τους, δ) ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία σχετικά με το αν διασφαλίζεται η ακεραιότητα των περιοχών. Σε περίπτωση εκτίμησης πιθανών σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων, παρατίθενται με ανάλογη τεκμηρίωση τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή και ελαχιστοποίηση ώστε να διασφαλίζεται η ακεραιότητα της περιοχής. ...».

17. Επειδή, εξάλλου, η προαναφερθείσα υπ' αριθ. Η.Π. 37338/ 1807/Ε.103/2010 κοινή υπουργική απόφαση ορίζει στο άρθρο 5 ότι «3.1 Κάθε έργο ή δραστηριότητα, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση μιας ΖΕΠ, το οποίο όμως είναι δυνατόν να την επηρεάζει σημαντικά, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα έργα ή δραστηριότητες, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης της εν λόγω ΖΕΠ. 3.2 Για κάθε έργο ή δραστηριότητα για το οποίο προβλέπεται η έγκριση περιβαλλοντικών όρων ... η εκτίμηση των επιπτώσεων στη ΖΕΠ γίνεται κατά την διαδικασία προκαταρκτικής εκτίμησης και αξιολόγησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του έργου ή δραστηριότητας, ... συνεκτιμώντας τα σχετικά ορνιθολογικά στοιχεία τα οποία υποχρεωτικά οφείλει να υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στην ΖΕΠ η αρμόδια αρχή συμφωνεί για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας μόνον εφόσον δεν επέρχονται αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία και στην ακεραιότητα της ΖΕΠ». Η ως άνω κοινή υπουργική απόφαση τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την επίσης μνημονευθείσα υπ' αριθ. Η.Π. 8353/276/Ε103/2012 όμοια, υπό την ισχύ της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση, με την οποία τροποποιήθηκε η αρχική Α.Ε.Π.Ο. Με το άρθρο 2 παρ. 2 της ως άνω νεότερης κοινής υπουργικής αποφάσεως ορίσθηκαν τα εξής: «Μεταξύ των άρθρων 5 και 6 της υπ' αριθμ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης παρεμβάλλονται τα άρθρα 5(Α) έως 5(Ι) που αφορούν στον καθορισμό μέτρων ειδικής προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των ειδών και των ενδιατημάτων/οικοτόπων της άγριας ορνιθοπανίδας στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Τα μέτρα αυτά ... έχουν ως ακολούθως: «Άρθρο 5Α Μέτρα ειδικής προστασίας για την πραγματοποίηση έργων και δραστηριοτήτων 1. Για την πραγματοποίηση έργων ή δραστηριοτήτων εντός των ορίων των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) ... ακολουθείται, κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η διαδικασία της ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 (παρ. 8, 9 και 10) του ... νόμου [4014/2011]. 2. Η ειδική οικολογική αξιολόγηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 10 του νόμου 4014/2011, περιλαμβάνει υποχρεωτικά, εκτός των άλλων και εξειδικευμένα ορνιθολογικά στοιχεία και πληροφορίες για τα είδη χαρακτηρισμού των ΖΕΠ. ... Άρθρο 5Β Μέτρα ειδικής προστασίας για την εγκατάσταση και λειτουργία Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) Για την εγκατάσταση και λειτουργία ΑΣΠΗΕ μέσα σε ΖΕΠ εφαρμόζονται, ... πέραν των προβλεπόμενων στις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας, τα ακόλουθα μέτρα, όροι και περιορισμοί: 1. ... 2. ... 3. ... 4. Στην απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), που εκδίδεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 4014/2011, για την εγκατάσταση και λειτουργία ΑΣΠΗΕ εντός των περιοχών ΖΕΠ, περιλαμβάνεται η υποχρέωση για χρήση υπόγειων καλωδίων ρεύματος ή όπου αυτό δεν είναι εφικτό, συνεστραμμένων μονωμένων εναέριων καλωδίων μεταφοράς ρεύματος για τη σύνδεση με το δίκτυο, καθώς και η υποχρέωση για τακτικό έλεγχο του χώρου του σταθμού (εβδομαδιαίου ή και συχνότερου

κατά περίπτωση) και απομάκρυνσης των νεκρών ζώων (κτηνοτροφικών κυρίως), η παρουσία των οποίων θα μπορούσε να προσελκύσει πτωματοφάγα αρπακτικά πτηνά. Θα πρέπει να εξετάζεται η δυνατότητα εγκατάστασης ηχητικής, οπτικής ή άλλης σήμανσης, σε σχέση με την διαρρύθμιση του αιολικού σταθμού, την απόστασή του από το χείλος γκρεμών και τόπους φωλιάσματος, τροφοληψίας και ανάπαυσης, την κλίμακα και το μέγεθός του. 5. Αιολικά πάρκα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, που βρίσκονται μέσα σε ΖΕΠ και είναι μεταναστευτικά περάσματα – στενωποί, πρέπει να διαθέτουν αυτοματοποιημένο σύστημα παύσης των ανεμογεννητριών και ενεργοποίησης μέσων αποτροπής, με σκοπό την προστασία της ορνιθοπανίδας και αποφυγή ατυχημάτων. Οι περιοχές αυτές σήμερα είναι το Δέλτα Έβρου ..., Κύθηρα και γύρω νησίδες ... και Αντικύθηρα και γύρω νησίδες ..., Νότια Μάνη ..., καθώς και κάθε άλλη ΖΕΠ η οποία θα χαρακτηρίζεται στο μέλλον, σύμφωνα με την παράγραφο 4.2 του άρθρου 4 της υπ' αριθμ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης και είναι μεταναστευτικό πέρασμα – στενωπός. 6. Η παράγραφος 5 δεν εφαρμόζεται για έργα ΑΣΠΗΕ που πραγματοποιούνται σε περιοχές που πρόκειται να χαρακτηρισθούν ως μεταναστευτικά περάσματα – στενωποί, εφόσον, κατά τον χρόνο χαρακτηρισμού της περιοχής, τα εν λόγω έργα έχουν λάβει θετική γνωμοδότηση κατά το στάδιο του Προκαταρκτικού Προσδιορισμού Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων (ΠΠΠΑ) ή της Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 4014/2011».

18. Επειδή, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις των οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ και από τις διατάξεις μεταφοράς τους στην εθνική νομοθεσία, δεν απορρέει απόλυτη απαγόρευση εγκαταστάσεως αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 και Ζ.Ε.Π., το ζήτημα δε εξετάζεται κατά περίπτωση μετά από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του συγκεκριμένου κάθε φορά υπό αδειοδότηση έργου (ΣτΕ 1705/2017, 1422/2013, 2741/2014, 807/2014, κ.ά., βλ. και την αναφερόμενη στις αποφάσεις αυτές νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης), λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι η χρήση του αιολικού δυναμικού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με αντίστοιχο περιορισμό της ενέργειας που παράγεται από ορυκτά, αποβλέπει στην προστασία του περιβάλλοντος με τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και την αποτροπή της αλλαγής του κλίματος, η οποία μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη διατήρηση των προστατευομένων τόπων του δικτύου Natura 2000, στην οποία (διατήρηση) αποβλέπουν και οι ανωτέρω δύο οδηγίες. Εντός του πλαισίου αυτού, αιολικά πάρκα που είναι δυνατόν να επηρεάζουν σημαντικά περιοχές ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000 πρέπει, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι οποίες ισχύουν και για περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ζ.Ε.Π., να υπόκεινται σε δέουσα εκτίμηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, για την διεξαγωγή της οποίας δεν καθορίζεται ειδική μεθοδολογία από τις εν λόγω διατάξεις (βλ. για τη δέουσα εκτίμηση και τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 9 και 10 του ν. 4014/2011 και του άρθρου 5 παρ. 3.1 και 3.2 της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε.103/2010 κοινής υπουργικής αποφάσεως). Ειδικότερα, η κατ' άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου ή του έργου στον προστατευόμενο τόπο προϋποθέτει ότι, πριν από την έγκριση του σχεδίου ή του έργου, προσδιορίζονται, λαμβανομένων υπόψη των βέλτιστων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος, όλες οι πτυχές του σχεδίου ή του έργου που θα μπορούσαν, είτε η καθεμία από μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα, να επηρεάσουν τους στόχους διατήρησης του τόπου αυτού. Η αρμόδια αρχή επιτρέπει την άσκηση δραστηριότητας στον οικείο τόπο μόνον εφόσον δεν υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, μετά από εκτίμηση των στοιχείων που υποβάλλει ο φορέας της

δραστηριότητας και γνωμοδοτήσεων άλλων αρμοδίων υπηρεσιών, οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητά του (ΣΤΕ Ολομ. 1704 - 5/2017, κ.ά.). Εξάλλου, για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός Ζ.Ε.Π. επιβαλλόταν η προηγούμενη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης, ήδη δε, υπό την ισχύ του ν. 4014/2011, επιβάλλεται η σύνταξη ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, η οποία εντάσσεται στη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτής, πρέπει δε να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ανάλυση και αξιολόγηση των εκτιμώμενων επιπτώσεων στη Ζ.Ε.Π. μετά από συνεκτίμηση των σχετικών, ποιοτικών και ποσοτικών, ορνιθολογικών στοιχείων, τα οποία υποχρεωτικά οφείλει να υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος.

19. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την υπ' αριθ. 110580/15.12.2008 Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων γνωμοδότησε θετικά επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου «Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 158 MW των εταιριών Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε. ισχύος 12 MW, Κερασιάς Α.Ε. ισχύος 24 MW, Μύτικα Α.Ε. ισχύος 26 MW, Πλάτανος Α.Ε. ισχύος 12 MW, Μηλιάς Α.Ε. ισχύος 16 MW, Σπηλιάς Α.Ε. ισχύος 26 MW, Ανατολής - Πρίνιας Α.Ε. ισχύος 14 MW, Καθάρας Α.Ε. ισχύος 28 MW στις θέσεις "Παλιόπυργος, Κερασιά, Πλατανιστός, Πλάτανος, Μηλιά, Σπηλιά, Ανατολή, Καθάρα" αντίστοιχα, των Δήμων Καρύστου, Μαρμαρίου και Κοινότητας Καφηρέα του Νομού Ευβοίας και διασυνδεδετική Γραμμή Μεταφοράς 150KV των Αιολικών Πάρκων με το ΚΥΤ Παλλήνης». Στη συνέχεια, με τις υπ' αριθ. Δ6/Φ17.1392/οικ.13258/16.6.2009, Δ6/Φ17.1158/οικ.13263/16.6.2009, Δ6/Φ17.1159/οικ.13259/16.6.2009, Δ6/Φ17.1162/οικ.13262/16.6.2009, Δ6/Φ17.1160/οικ.13261/16.6.2009, Δ6/Φ17.1145/οικ.13264/16.6.2009, Δ6/Φ17.1393/οικ.13260/16.6.2009, Δ6/Φ17.1391/οικ.19515/2.10.2006 αποφάσεις του Υπουργού Ανάπτυξης, όπως τροποποιήθηκαν με αντίστοιχες αποφάσεις της ΡΑΕ, χορηγήθηκαν στις εταιρίες «Αιολικά Πάρκα Μύτικα Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Μηλιάς Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Κερασιάς Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Καθάρας Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Ανατολής – Πρίνιας Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Σπηλιάς Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Πλάτανος Α.Ε.», «Αιολικά Πάρκα Παλιόπυργος Α.Ε.» άδειες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για αιολικά πάρκα στις αντίστοιχες θέσεις των Δήμων Μαρμαρίου και Καρύστου και της Κοινότητας Καφηρέως του Νομού Ευβοίας. Αιτήσεις ακυρώσεως κατά των αποφάσεων αυτών έχουν ήδη απορριφθεί με τις 1421/2015, 1422/2015, 1423/2015, 1426/2015, 1430/2015, 1431/2015, 1432/2015, 1433/2015 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ακολούθως, με την υπ' αριθ. 130501/23.9.2010 αίτηση των ανωτέρω Αωνύμων Εταιρειών προς την Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Π.Ε.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υποβλήθηκε Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για το έργο «Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας συνολικής ισχύος 174,8 MW και των συνοδών σε αυτό έργων και διασυνδεδετική Γραμμή Μεταφοράς 150 KV των Αιολικών Πάρκων με το ΚΥΤ Παλλήνης Ν. Αττικής» και ζητήθηκε η έκδοση της σχετικής αποφάσεως περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Όπως αναφέρεται στη μελέτη αυτή (Τεύχος Α', σελ. 11-12), η περιοχή εγκατάστασης των εν λόγω αιολικών πάρκων είναι ενταγμένη με τον κωδικό GR2420001 – «Όρος Όχη, κάμπος Καρύστου, Ποτάμι, Ακρωτήριο Καφηρέας και παράκτια θαλάσσια ζώνη» στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ και έχει χαρακτηριστεί ως «Τόπος Κοινοτικής Σημασίας». Επιπλέον η συγκεκριμένη περιοχή έχει χαρακτηριστεί και ως «Ζώνη Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα», σύμφωνα με τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, με τον Κωδικό GR2420012 - «Όρος Όχη, παράκτια ζώνη και νησίδες» και, για

τον λόγο αυτό, η ΜΠΕ συνοδεύτηκε από Ειδική Ορνιθολογική Μελέτη του έτους 2010. Η ΜΠΕ κατέληξε στο συμπέρασμα αφενός μεν ότι οι σωρευτικές/συνεργιστικές επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα είναι χαμηλές ή πολύ χαμηλές για την πλειονότητα των ειδών, με εξαίρεση τρία είδη, ως προς τα οποία οι συνεργιστικές επιπτώσεις αξιολογούνται ως μέτριας σημαντικότητας, αλλά εκτιμάται ότι αντιμετωπίζονται επαρκώς με τα προτεινόμενα σχετικώς μέτρα, και αφετέρου ότι οι επιπτώσεις του έργου στη χλωρίδα και τους τύπους οικοτόπων της περιοχής δεν είναι σημαντικές, με συνέπεια να μην απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση με βάση το άρθρο 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (κεφάλαιο 7 παρ. 7.2.3 και 7.3.6). Με βάση την ως άνω ΜΠΕ εκδόθηκε η προσβαλλόμενη με το εισαγωγικό δικόγραφο στην πρώτη υπόθεση αρχική ΑΕΠΟ για την κατασκευή και λειτουργία του ανωτέρω έργου. Μετά την έκδοση δε αυτής εκδόθηκαν οι προσβαλλόμενες με την δεύτερη αίτηση ακυρώσεως άδειες εγκαταστάσεως στους ανωτέρω οκτώ Αιολικούς Σταθμούς Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ). Όπως έχει ήδη εκτεθεί, η αρχική ΑΕΠΟ τροποποιήθηκε στη συνέχεια με τέσσερις νεότερες αποφάσεις. Πριν από την έκδοση της τελευταίας υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 τροποποιητικής απόφασης υποβλήθηκε το 2014 νέα ΜΠΕ, ενόψει επανασχεδιασμού του έργου λόγω νεότερων δεδομένων (βλ. για τις επελθούσες τροποποιήσεις στη σκέψη 8). Η νέα αυτή ΜΠΕ, η οποία συνετάγη υπό την ισχύ του ν. 4014/2011, συμπεριέλαβε ειδική οικολογική αξιολόγηση για τις επιπτώσεις του έργου στη Ζ.Ε.Π. και στην Ε.Ζ.Δ. μετά από συνεκτίμηση όχι μόνον των δεδομένων, που είχαν ληφθεί υπόψη ως προς τους οικοτόπους, την χλωρίδα, την πανίδα και την ορνιθοπανίδα από την αρχική ΜΠΕ και την συνοδύουσα αυτήν και αφορώσα ειδικώς την ορνιθοπανίδα Ειδική Ορνιθολογική Μελέτη του έτους 2010, αλλά και νεότερα δεδομένα. Οι μελέτες αυτές υπεβλήθησαν στις αρμόδιες αρχές για την διατύπωση γνώμης και σε διατυπώσεις δημοσιότητας και απετέλεσαν αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης. Σε συνέχεια της διαδικασίας αυτής ο σχεδιασμός του έργου αναπροσαρμόσθηκε σε συμμόρφωση, μεταξύ άλλων, προς τις υποδείξεις των αρμοδίων δασικών αρχών ως προς το ζήτημα της οδοποιίας του έργου και επανυποβλήθηκε τελικώς η ΜΠΕ με την ειδική οικολογική αξιολόγηση, η οποία εγκρίθηκε με την προαναφερθείσα υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση.

20. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, είναι μη νόμιμη, διότι δεν προηγήθηκε αυτής ειδικός στρατηγικός σχεδιασμός, στοχεύων στην αποτελεσματική προστασία του δικτύου Natura 2000 έναντι της εξαπλώσεως των ΑΠΕ, τουλάχιστον σε επίπεδο Νότιας Εύβοιας. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, εκδόθηκε κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, και της προαναφερθείσης υπ' αριθ. 49828/12.11.2008 απόφασης, με την οποία εγκρίθηκαν, κατά τα προεκτεθέντα, το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε. και η σχετική στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εξάλλου, όπως έχει κριθεί, ούτε από το νόμο ούτε από τις συνταγματικές διατάξεις περί χωροταξικού σχεδιασμού προβλέπεται υποχρέωση εγκρίσεως ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού για ορεινές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές (βλ. ΣτΕ 1421/2013 σκ. 22), και, επομένως, πολλώ μάλλον, ούτε για μικρότερες χωροταξικές ενότητες (π.χ. Νότια Εύβοια).

21. Επειδή, προβάλλεται ότι το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Α.Π.Ε. είναι μη νόμιμο και η Στρατηγική ΜΠΕ που εκπονήθηκε πριν από την έκδοσή του ήταν πλημμελής, καθώς επιτρέπουν την χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός περιοχών προστατευόμενων βάσει της Οδηγίας 92/43 (Natura) και της Οδηγίας 79/409 (Ζ.Ε.Π.). Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 18, από τις διατάξεις των ανωτέρω οδηγιών δεν απορρέει απόλυτη απαγόρευση εγκαταστάσεως αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εντός ή πλησίον

περιοχών του δικτύου Natura 2000 και Ζ.Ε.Π., το ζήτημα δε εξετάζεται κατά περίπτωση μετά από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του συγκεκριμένου κάθε φορά υπό αδειοδότηση έργου. Ενόψει δε του ότι δεν αποκλείεται η εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ εντός ή πλησίον των ανωτέρω περιοχών, δεν αποκλείεται, κατ' αρχήν και εκ προοιμίου, ο χαρακτηρισμός των περιοχών αυτών ως περιοχών αιολικής προτεραιότητας, εάν τούτο δικαιολογείται από το διαθέσιμο εντός αυτών αιολικό δυναμικό. Εξάλλου, στην ως άνω στρατηγική μελέτη προσδιορίζονται οι επιπτώσεις στην орνιθοπανίδα από τις ρυθμίσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για την χωροθέτηση των αιολικών πάρκων και η σχετική αξιολόγηση της μελέτης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η χωροθέτηση αιολικών πάρκων εντός Ζ.Ε.Π. και Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά είναι κατ' αρχήν δυνατή, μετά από λεπτομερή μελέτη των ζητημάτων της орνιθοπανίδας στο στάδιο των περιβαλλοντικών μελετών των συγκεκριμένων έργων, προκειμένου να προληφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις τους (ΣΤΕ 1422/2013).

22. Επειδή, οι αιτούντες, προς υποστήριξη του αναφερομένου στην προηγούμενη σκέψη λόγου, επικαλούνται το γεγονός ότι στον Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Οκτωβρίου 2010 για τις αιολικές εγκαταστάσεις («Guidance Document – Wind energy development and Natura 2000») αναφέρεται μελέτη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, σύμφωνα με την οποία το αιολικό δυναμικό στην Ευρώπη είναι δυνητικά τεράστιο, με συνέπεια, ακόμη και αν εξαιρεθούν από την εκμετάλλευση της αιολικής ενέργειας όλοι οι τόποι του δικτύου Natura 2000, θα υπήρχε διαθέσιμη αιολική ενέργεια αρκετή για να καλύψει 3 έως 7 φορές την εκτιμώμενη ζήτηση ενέργειας για το έτος 2020 και το έτος 2030 (κεφάλαιο 4 παρ. 4.3.1). Η αναφορά, όμως, αυτή στον ανωτέρω οδηγό αποτελεί μια υποθετική απλώς γενικόλογη παραδοχή, σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, και δεν έχει την έννοια ότι αιολικές εγκαταστάσεις δεν μπορούν να χωροθετηθούν εντός περιοχών Natura 2000. Άλλωστε, στον οδηγό αυτό, οι υποδείξεις του οποίου δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, επισημαίνεται περαιτέρω (στο ίδιο κεφάλαιο 4 παρ. 4.3.1) ότι δεν είναι δεδομένο ότι το αιολικό δυναμικό, που αποτελεί το βασικό κριτήριο για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων, είναι ισομερώς κατανομημένο μεταξύ προστατευομένων και μη προστατευομένων περιοχών και ότι το αποτέλεσμα της πλήρους εξαιρέσεως αιολικών εγκαταστάσεων από προστατευόμενες περιοχές μπορεί να έχει αρκετά σοβαρές συνέπειες ιδίως σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, ενόψει του ότι το αιολικό δυναμικό διαφέρει ουσιαδώς στις διάφορες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω διαφορών στην τοπογραφία και στην μετεωρολογία.

23. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, είναι παράνομη και ακυρωτέα, διότι αδειοδοτεί αποσπασματικά βιομηχανική συγκέντρωση αιολικών εγκαταστάσεων στη Νότια Εύβοια και δη σε περιοχή Natura χωρίς να έχει προηγηθεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης για την «οργανωμένη χωρική ανάπτυξη του Αιολικού Δυναμικού της Ν. Εύβοιας», όπως μετ' επιτάσεως προτείνει το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

24. Επειδή, στην υπ' αριθ. 26298/2003 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας» (Β' 1469/9.10.2003) ορίζεται στο κεφάλαιο Δ.3.3. του άρθρου 3 ότι «Χωρική οργάνωση του παραγωγικού χώρου ... Εκτός των οργανωμένων υποδοχέων που αναφέρθηκαν στους παραπάνω περιγραφέντες χώρους προτείνονται στον εξωαστικό χώρο και οι παρακάτω υποδοχείς ... - Αιολικό Πάρκο Ν. Εύβοιας. Προτείνεται η οργανωμένη χωρική ανάπτυξη του Αιολικού Δυναμικού της Ν. Εύβοιας που θα απαντά και σε θέματα προστασίας τοπίων στις τουριστικές και οικιστικές

περιοχές. Απαιτείται εκπόνηση ειδικής σχετικής μελέτης». Από την ανωτέρω διατύπωση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας δεν προκύπτει ότι η εκπόνηση της ως άνω ειδικής μελέτης για το Αιολικό Δυναμικό της Νότιας Εύβοιας αποτελεί προϋπόθεση για την αδειοδότηση ΑΣΠΗΕ στην περιοχή αυτή, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως Περιοχή Απόλυτης Προτεραιότητας για την χωροθέτηση τέτοιου είδους εγκαταστάσεων με το αφορών ειδικώς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο, δεδομένου ότι αυτό είναι μεταγενέστερο του ανωτέρω Περιφερειακού Πλαισίου και αποβλέπει «στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των αιολικών εγκαταστάσεων, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή ανταπόκριση στους στόχους των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών» (άρθρο 4 παρ. 3) όσον αφορά την προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Άλλωστε, κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του εν λόγω Ειδικού Πλαισίου «Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 2742/1999, τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης πρέπει να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Ειδικών Πλαισίων, ενώ παράλληλα οφείλουν να εξειδικεύουν και να συμπληρώνουν τις επιλογές και ρυθμίσεις τους. ...» (πρβλ. ΣτΕ 1421/2013 σκέψη 20). Συνεπώς, ο εκτιθέμενος στην προηγούμενη σκέψη λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

25. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι οι υπ' αριθ. 201744/ 13.9.2012, 170735/30.9.2013 και 170945/20.2.2014 αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με τις οποίες τροποποιήθηκε η προσβαλλόμενη με το εισαγωγικό δικόγραφο ΑΕΠΟ, είναι παράνομες και ακυρωτές, διότι εκδόθηκαν κατά παράβαση του άρθρου 6 του ν. 4014/2011. Και τούτο, διότι οι εν λόγω πράξεις, παρά το γεγονός ότι επέφεραν ουσιαστικές τροποποιήσεις στην αρχική ΑΕΠΟ, εκδόθηκαν ως τροποποιητικές αυτής και όχι ως νέες ΑΕΠΟ μετά από λήψη υπόψη νέας ΜΠΕ, όπως όφειλαν σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 παρ. 2β σημ. α' του ν. 4014/2011. Εν πάση δε περιπτώσει προβάλλεται ότι, ακόμα και αν θεωρηθεί ότι οι ως άνω τροποποιήσεις της αρχικής ΑΕΠΟ ήταν μη ουσιώδεις και, επομένως, δεν απαιτείτο η υποβολή νέας ΜΠΕ, αυτές είναι και πάλι παράνομες και ακυρωτές, αφού ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής παρέλειψε να αιτιολογήσει, ως όφειλε, με πληρότητα και σαφήνεια το επουσιώδες της τροποποίησης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος προεχόντως ως αλυσιτελής, εφόσον οι τροποποιήσεις που εγκρίθηκαν με τις ανωτέρω τρεις αποφάσεις ως προς το σχεδιασμό του έργου, ματαιώθηκαν με την τέταρτη τροποποιητική απόφαση. Εν πάση περιπτώσει, ο λόγος αυτός, κατά το μέρος που αφορά στην τρίτη κατά σειρά τροποποίηση της αρχικής ΑΕΠΟ (υπ' αριθ. οικ. 170945/20.2.2014 απόφαση), είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, αφού από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι για την εν λόγω τροποποίηση υποβλήθηκε τροποποιητική ΜΠΕ, όπως επιτάσσει η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 6 του ν. 4014/2011, και τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες απαιτήσεις δημοσιότητας, τηρήθηκε δηλαδή η διαδικασία που προβλέπει ο νόμος για τις ουσιώδεις τροποποιήσεις. Περαιτέρω, ως προς την πρώτη και τη δεύτερη τροποποιήσεις της αρχικής ΑΕΠΟ (υπ' αριθ. 201744/13.9.2012 και 170735/30.9.2013 αποφάσεις), ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, αφού, ενόψει της εκτάσεως και του μεγέθους του συνολικού έργου, για το οποίο υποβλήθηκε η αρχική ΜΠΕ, οι τροποποιήσεις που επέφεραν στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου οι εν λόγω δύο διαδοχικές τροποποιητικές της αρχικής ΑΕΠΟ δεν ήταν ουσιώδεις και, συνεπώς, δεν απαιτείτο να ακολουθηθεί η τυπική διαδικασία υποβολής νέας ΜΠΕ. Το γεγονός δε αυτό δεν επιβάλλεται να αναφέρεται ρητά στην τροποποιητική απόφαση, όπως αβασίμως προβάλλουν οι αιτούντες, αλλά αρκεί να προκύπτει και από τα

στοιχεία του φακέλου. Και τούτο ανεξαρτήτως του ότι, πάντως, στο υπ' αριθ. 29 σημείο του προοιμίου της υπ' αριθ. οικ. 170735/30.9.2013 τροποποιητικής αποφάσεως αναφέρεται ρητώς «το γεγονός ότι από την εν λόγω τροποποίηση δεν επέρχεται ουσιαστική μεταβολή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέση με το αρχικώς εγκριθέν». Εξάλλου, καθό μέρος προβάλλεται η αυτή ως άνω πλημμέλεια και ως προς την υπ' αριθ. 50310/ 19.10.2016 απόφαση, με την οποία τροποποιήθηκε για τελευταία φορά η αρχική ΑΕΠΟ, ο σχετικός λόγος είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, για την εν λόγω τροποποίηση υποβλήθηκε ΜΠΕ, στην οποία περιλαμβάνεται και Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για τις επιπτώσεις του έργου στη Ζ.Ε.Π. και στην Ε.Ζ.Δ. και τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες απαιτήσεις δημοσιότητας.

26. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, διότι η Διοίκηση παρέλειψε να εξετάσει την δυνατότητα κάλυψης της επιδιωκόμενης ισχύος με εκμετάλλευση της ηλιακής ενέργειας κατά τρόπο που δεν θα θίγει την συγκεκριμένη Ζ.Ε.Π. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι η Διοίκηση, κατά την εξέταση του αιτήματος των παρεμβαινουσών εταιρειών για την έκδοση αποφάσεως περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων για το επίμαχο έργο κατασκευής και λειτουργίας ΑΣΠΗΕ, είχε την υποχρέωση να εξετάσει τη νομιμότητα του αιτήματος αυτού, όπως το υπέβαλαν οι παρεμβαίνουσες εταιρείες, και δεν μπορούσε να μεταβάλει το αίτημα ως προς το είδος ΑΠΕ, στο οποίο επρόκειτο να δραστηριοποιηθούν οι εν λόγω εταιρείες, εφόσον, άλλωστε, κατά τα προεκτεθέντα, ούτε από την εθνική νομοθεσία ούτε από την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός περιοχών Natura. Και τούτο ανεξαρτήτως α) αν ο ανωτέρω λόγος, όπως προβάλλεται, είναι παραδεκτός υπό την έννοια ότι αμφισβητεί, στο πλαίσιο διαφοράς για την περιβαλλοντική αδειοδότηση συγκεκριμένων αιολικών εγκαταστάσεων και χωρίς να προκύπτει ούτε οι αιτούντες να ισχυρίζονται ότι είχαν προβάλει σχετική αντίρρηση στο στάδιο της διαβούλευσης που προηγήθηκε τόσο της εγκρίσεως του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ όσο και της προσβαλλόμενης αποφάσεως, όπως τροποποιήθηκε, την, μη απαγορευόμενη από τον νόμο, επιλογή της Διοικήσεως να περιλάβει στο εν λόγω Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο αφενός μεν στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την αιολική και αφετέρου στις περιοχές, στις οποίες μπορεί να εγκατασταθούν αιολικές εγκαταστάσεις, και περιοχές Natura, επιλογή η οποία δεν υπόκειται ευθέως στον ακυρωτικό δικαστικό έλεγχο, και β) του ότι και οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από την εκμετάλλευση της ηλιακής ακτινοβολίας έχουν και αυτές, λόγω της μεγάλης κλίμακάς τους, ουσιώδεις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

27. Επειδή, προβάλλεται ότι η ΜΠΕ είναι μη νόμιμη, διότι με αυτήν εξετάσθηκαν εναλλακτικές λύσεις μόνον για την χωροθέτηση του επιμάχου έργου εντός της Ζ.Ε.Π. και ουδόλως εξετάσθηκε εάν υπήρχε η δυνατότητα εγκαταστάσεως αυτού εκτός των ορίων της εν λόγω ζώνης. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο, διότι στο κεφάλαιο 5 της αρχικής ΜΠΕ με τίτλο «Εναλλακτικές λύσεις» (σελ. 73 - 83) εξετάσθηκε τόσο η εναλλακτική λύση της τοποθετήσεως μέρους των σχεδιαζομένων ΑΗΣΠΕ εκτός της προστατευόμενης περιοχής (βλ. πρώτη εναλλακτική λύση, σελ. 75 - 76 της αρχικής ΜΠΕ) όσο και η μηδενική λύση (σελ. 73 - 75 της ΜΠΕ).

28. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, παραβιάζει την αρχή της φειδούς από την σκοπιά τόσο του εθνικού όσο και του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι επιτρέπει εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας, μεγάλης πυκνότητας και δυναμικής, σε δασικές εκτάσεις και προστατευόμενους οικοτόπους, χωρίς σε κάποιο σημείο της ΜΠΕ και

ειδικότερα του τεύχους Στ' αυτής να αιτιολογείται ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκονται με την επέμβαση υπερτερούν της ανάγκης διαφυλάξεως της δασικής βλάστησης και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησης των αναγκών χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα, αλλά ούτε και να εξετάζεται εναλλακτική λύση ως προς τη δυνατότητα εγκατάστασης των έργων σε μη δασικές εκτάσεις αλλά ούτε και οι επιπτώσεις στο δάσος από την εγκατάσταση του επίμαχου έργου σε συνδυασμό και με όλα τα άλλα συναφή έργα που σχεδιάζεται να εγκατασταθούν στις ίδιες εκτάσεις.

29. Επειδή, όπως έχει κριθεί (βλ. ΣτΕ 696/2016, 1421/2013), με τις συνταγματικές διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 καθιερώνεται υποχρέωση των κρατικών οργάνων να λαμβάνουν στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο με τις ίδιες διατάξεις έχει αναχθεί σε αντικείμενο έντονου κρατικού ενδιαφέροντος. Ειδικώς δε για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, με το άρθρο αυτό και το άρθρο 117 παρ. 3 ο συντακτικός νομοθέτης έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα, εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικότερες διατάξεις, με τις οποίες τα δασικά οικοσυστήματα υπάγονται σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς, προς το σκοπό της διαφύλαξης της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης της κατά προορισμό χρήσης τους, η οποία καθορίζεται ευθέως εκ του Συντάγματος. Εντός του πλαισίου αυτού αφενός μεν ανατίθεται στον κοινό νομοθέτη η υποχρέωση να θεσπίσει τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, αφετέρου δε επιβάλλεται απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού τους, παρεχομένης, ωστόσο, στο νομοθέτη της δυνατότητας να επιτρέψει κατ' εξαίρεση και υπό την συνδρομή επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος επεμβάσεις που μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν τον δασικό τους χαρακτήρα. Και στην περίπτωση, πάντως, αυτή, η μεταβολή ή η αλλοίωση του δασικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνο εάν η θυσία της δασικής βλάστησης αποτελεί το μοναδικό πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση των εν λόγω αναγκών και εφόσον οι επεμβάσεις περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο. Η τήρηση των συνταγματικών αυτών επιταγών υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος υποχρεούται, βάσει και των διδαγμάτων της κοινής πείρας, να εξετάζει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τόσο τη συνδρομή των λόγων δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν την κατ' εξαίρεση επέμβαση στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, όσο και την τήρηση του προσήκοντος μέτρου. Σε εκτέλεση των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων εκδόθηκε ο ν. 998/1979 (Α' 289), με τις διατάξεις του οποίου εισήχθησαν ρυθμίσεις προστατευτικές των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας. Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις του άρθρου 45 του νόμου αυτού, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο εκδόσεως της αρχικής ΑΕΠΟ, το οποίο εντάσσεται στο έκτο κεφάλαιο του υπό τον τίτλο «Επιτρεπταί επεμβάσεις εις τα δάση και τας δασικάς εκτάσεις» (άρθρα 45 – 61), καθορίζονται οι γενικές ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις του επιτρεπτού των επεμβάσεων σε δασικά οικοσυστήματα και με τις λοιπές διατάξεις του κεφαλαίου αυτού καθορίζονται οι κατηγορίες των κατ' αρχήν επιτρεπτών επεμβάσεων σε δάση ή δασικές εκτάσεις που μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν τον δασικό τους χαρακτήρα, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η κατ' άρθρο 58 περίπτωση της εκτελέσεως μεγάλων δημοσίων έργων και έργων υποδομής. Ειδικότερα, στην παράγραφο 2 του τελευταίου αυτού άρθρου, όπως ίσχυε κατά τον ως άνω χρόνο, οριζόταν ότι: «Για την εκτέλεση έργων υποδομής, την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την κατασκευή υποσταθμών και κάθε, εν γένει, τεχνικού έργου που αφορά την υποδομή και εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ..., περιλαμβανομένων των έργων σύνδεσης με το Σύστημα ή το Δίκτυο, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 2773/1999 και των

συνοδών έργων, ... μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις, απαιτείται έγκριση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας που χορηγείται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, η οποία συνοδεύεται από συνοπτική περιγραφή της θέσης του έργου και των κύριων χαρακτηριστικών του. Στην απόφαση έγκρισης μπορεί να τίθενται όροι ως προς τον τρόπο και τις θέσεις εκτέλεσης των έργων και εγκατάστασης των δικτύων ή ορισμένων γραμμών ή αγωγών των δικτύων αυτών εντός του εδάφους, καθώς και να επιβάλλεται υποχρέωση συνδυασμού αυτών με υφιστάμενο ή υπό κατασκευή δίκτυο δασικών οδών ή με άλλα τεχνικά έργα ...». Παρόμοια ρύθμιση περιέχει ήδη το άρθρο 53 παρ. 3 του ν. 998/1979 μετά την αντικατάσταση των άρθρων 45 έως 61 του ν. 998/1979 με το άρθρο 36 ν. 4280/2014 (Α' 159). Συναφώς, με την παράγραφο 4 του άρθρου 2 του ν. 2244/1994 (Α' 168), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2941/2001, είχε ορισθεί ότι «Οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν: α) ... και β) σε δάση ή δασικές εκτάσεις, εφόσον έχει επιτραπεί σε αυτά η εκτέλεση έργων σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του Ν. 998/1979 ...». Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με το άρθρο 28 του ν. 3468/2006, αλλά ρύθμιση όμοιου περιεχομένου έχει περιληφθεί στο άρθρο 7 του τελευταίου αυτού νόμου.

30. Επειδή, με τις ανωτέρω διατάξεις του έκτου κεφαλαίου του ν. 998/1979, οι οποίες πρέπει να ερμηνεύονται στενά ως εισάγουσες εξαίρεση από τον γενικώς ισχύοντα κανόνα περί προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, καθορίζονται οι κατ' αρχήν επιτρεπόμενες σε δάση και δασικές εκτάσεις επεμβάσεις που συνεπάγονται την μεταβολή της κατά προορισμό χρήσης τους, καθώς και τα κριτήρια επί τη βάση των οποίων διαμορφώνεται η εκτίμηση των αρμόδιων διοικητικών αρχών σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Με τις ίδιες διατάξεις καθιερώνεται η αρχή του εξαιρετικού χαρακτήρα των διενεργούμενων σε δάση και δασικές εκτάσεις επεμβάσεων, κατά την οποία οι κατ' αρχήν επιτρεπόμενες επεμβάσεις πρέπει να προβλέπονται ειδικώς στο νόμο, να υλοποιούνται μόνο στο μέτρο που δεν μπορούν να διατεθούν άλλες εκτάσεις για την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων σκοπών δημοσίου συμφέροντος και, σε κάθε περίπτωση, να περιορίζονται στην κατά το δυνατό ελάχιστη θυσία δασικής βλάστησης, η συνδρομή δε των προϋποθέσεων αυτών εξετάζεται και κατά το στάδιο της εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση έργου σε περιοχή με δασικό χαρακτήρα, υποκείμενη και στον ακυρωτικό έλεγχο. Κατά ρητή, εξάλλου, πρόβλεψη των διατάξεων που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη, επιτρέπονται επεμβάσεις σε εκτάσεις με δασικό χαρακτήρα προκειμένου να εγκατασταθούν μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με τα συνοδά έργα (συμπεριλαμβανομένης και της απαραίτητης οδοποιίας), η λειτουργία των οποίων εξαρτάται κυρίως από το διαθέσιμο ενεργειακό δυναμικό της περιοχής εγκατάστασής τους, που αναγκαίως αποτελεί, ως εκ τούτου, το βασικό κριτήριο για την επιλογή της κατάλληλης θέσης. Κατά την έννοια, εξάλλου, των ίδιων διατάξεων, με τις οποίες επιτρεπτός, κατά το Σύνταγμα, προβλέπεται κατ' αρχήν δυνατότητα εγκαταστάσεως μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές όχι μόνο σε δάση και δασικές εκτάσεις, αλλά και σε εκτάσεις που έχουν κηρυχθεί αναδασωτές, όπως κρίθηκε με την απόφαση 2499/2012 της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, κατ' εξαίρεση από τον καθιερωμένο με το Σύνταγμα κανόνα της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, ο δημόσιος σκοπός που υπηρετείται με τη λειτουργία των μονάδων αυτών πρέπει να ικανοποιείται με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου και με τον περιορισμό στο ελάχιστο αναγκαίο της αλλοίωσης της δασικής μορφής των σχετικών εκτάσεων (βλ. ΣτΕ 1421/2013, 696/2016).

31. Επειδή, εν προκειμένω, στο κεφάλαιο Στ' της αρχικής ΜΠΕ (που συνοδεύει την αρχική ΑΕΠΟ), με τίτλο «Ζώνες κατάληψης του έργου επί των οποίων απαιτείται έκδοση έγκρισης

επέμβασης επί δασικής έκτασης», προσδιορίζονται οι ζώνες κατάληψης του έργου, δηλαδή οι θέσεις εγκατάστασης των ανεμογεννητριών, οι οδοί και η ζώνη κατάληψης του έργου της διασύνδεσης και αναφέρεται ότι σχεδόν στο σύνολό τους οι ζώνες κατάληψης του έργου εκτείνονται επί δασικών εκτάσεων, προσδιορίζονται δε ακριβώς οι σχετικές πράξεις χαρακτηρισμού. Στο κεφάλαιο αυτό της ΜΠΕ πράγματι δεν περιλαμβάνεται ειδική εκτίμηση των επιπτώσεων από την εκτέλεση του έργου στις καταλαμβανόμενες δασικές εκτάσεις, ούτε ειδική αιτιολόγηση της καταλήψεως αυτής, ούτε εξέταση εναλλακτικών λύσεων. Παρ' όλα αυτά, δεδομένου ότι στο μέρος Α' της ως άνω ΜΠΕ παρουσιάζονται αναλυτικά τόσο οι εναλλακτικές λύσεις (περιλαμβανομένης και της μηδενικής) για την χωροθέτηση του έργου και των συνοδών αυτού εγκαταστάσεων στις συγκεκριμένες θέσεις (βλ. κεφάλαιο 5 του τεύχους Α' της ΜΠΕ) όσο και οι επιπτώσεις του έργου στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής (πανίδα και χλωρίδα) αλλά και στο τοπίο (βλ. κεφάλαια 6 και 7 του τεύχους Α' της ΜΠΕ), η ως άνω απαίτηση του νόμου για ειδική αιτιολόγηση της επεμβάσεως σε δασική έκταση καλύπτεται. Περαιτέρω, στην νεότερη ΜΠΕ (κεφάλαιο 4 παρ. 4.2 με τίτλο «Εναλλακτικές λύσεις ως προς την θέση», σελ. 87 - 93), που συνοδεύει την υπ' αριθ. 50319/19.10.2016 τελευταία τροποποιητική της ΑΕΠΟ πράξη, με την οποία μάλιστα μειώθηκε ο αριθμός των ανεμογεννητριών στον προβλεφθέντα με την αρχική πράξη και επήλθαν μικρές μετακινήσεις στις θέσεις των λοιπών ανεμογεννητριών και τροποποιήσεις ως προς την οδοποιία πρόσβασης και την εσωτερική, αφού επισημαίνεται ότι «ακόμη και μικρές μετακινήσεις της τάξεως των λίγων μέτρων όπως αυτές που εφαρμόστηκαν μπορούν να επιφέρουν δυσανάλογα μεγάλες μειώσεις στις απαιτούμενες επεμβάσεις στο περιβάλλον (εκσκαφές, ισοζύγιο χωματισμών)», ότι «η επιλογή των θέσεων των ανεμογεννητριών αφορά κατά κύριο λόγο σε ορεινές εκτάσεις (κορυφογραμμές) στις οποίες και εντοπίζεται το αιολικό δυναμικό – αναγκαία λειτουργική παράμετρος για έργα τέτοιας φύσεως» και ότι για την επιλογή των κορυφογραμμών εξετάστηκαν και άλλα παρόμοια έργα, ο χαρακτήρας των δασικών εκτάσεων, καθώς και η ελαχιστοποίηση των παρεμβάσεων σε τέτοιου είδους εκτάσεις, διαπιστώνεται ότι οι επιλεγόμενες θέσεις για την εγκατάσταση των ανεμογεννητριών είναι κατώτερου δασικού ενδιαφέροντος, ότι «οι παρεμβάσεις διατηρούνται στον ελάχιστο δυνατό βαθμό» ότι προτεινόμενη λύση ως προς συγκεκριμένη διαδρομή της οδοποιίας πρόσβασης «φαίνεται να έχει περισσότερα περιβαλλοντικά οφέλη αξιολογούμενη ως προς τις παρεμβάσεις στο περιβάλλον της περιοχής (π.χ. μικρότερο μήκος χάραξης, αποφυγή παρεμβάσεων στο καταστανοδάσος της περιοχής, αποφυγή παρεμβάσεων πλησίον του ορειβατικού καταφυγίου της Όχης, ελαχιστοποίηση, κατά το δυνατόν, των παρεμβάσεων στο τοπίο, κ.λπ.)», ότι προτεινόμενες νέες διαδρομές απαιτούν νέα διάνοιξη σε περιοχή χωρίς βλάστηση και προσαρμόζονται καλύτερα στο ανάγλυφο της περιοχής, ότι «σε ορισμένα αιολικά πάρκα μικρές μετατοπίσεις των ιχνών της εσωτερικής οδοποιίας σε ορισμένα σημεία απέφεραν σημαντικές μειώσεις στις εκσκαφές και στο ισοζύγιο χωματισμών» και ότι το μήκος της γραμμής Υψηλής Τάσης μειώθηκε από 25,4 km σε 23,3 km, με συνέπεια τη μείωση του αριθμού των πυλώνων από 86 σε 74 και τη μείωση του εμβαδού κατάληψης του εδάφους από πυλώνες από 1020 στρέμματα σε 922. Εξάλλου, η ανωτέρω τροποποιητική απόφαση οικ. 50319/19.10.2016 προσθέτει στο τέλος της ενότητας (δ) κεφ. «ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ» της αρχικής ΑΕΠΟ τους εξής όρους προς προστασία της δασικής βλαστήσεως στην περιοχή του επιμάχου έργου: «45.4 Οι εκσκαφές θα περιορισθούν στις απολύτως αναγκαίες, η οποιαδήποτε φθορά της δασικής βλάστησης θα περιορισθεί στην ελάχιστη δυνατή και δεν θα γίνει εναπόθεση των προϊόντων εκσκαφής σε δασικές εκτάσεις ... 45.6 Το υλικό εκσκαφής θα πρέπει να φυλάσσεται εντός του εγκεκριμένου χώρου επέμβασης ή σε χώρους που θα υποδειχθούν από τη Δασική Υπηρεσία και όχι σε όμορες δασικού χαρακτήρα εκτάσεις. ... 45.8 Πριν την έναρξη εργασιών υλοποίησης του έργου θα υποβληθεί για έγκριση στο αρμόδιο

Δασαρχείο Ειδική Δασοτεχνική προμελέτη ... για την αποκατάσταση της δασικής βλάστησης και τη βελτίωση της αισθητικής του τοπίου από την κατασκευή του έργου. Τα είδη φυτών που θα χρησιμοποιηθούν να είναι αυτόχθονα και να μην είναι ξένα προς τη φυσική φυτοκοινωνία της περιοχής. ... 45.9 Η αφαιρούμενη φυτική γη να διαφυλαχθεί κατάλληλα ώστε να χρησιμοποιηθεί στις φυτοτεχνικές αποκαταστάσεις. 45.10 Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών για την υλοποίηση του έργου θα πραγματοποιηθούν εργασίες αποκατάστασης των πρανών και λοιπών χώρων που χρήζουν αποκατάσταση με την προσθήκη φυτικής γης που θα ληφθεί από τη διαμόρφωση των χώρων επέμβασης, εφόσον παρουσιάζει ικανοποιητικό βαθμό καταλληλότητας ..., απαγορευομένης οποιασδήποτε λήψης από έκταση δασικής μορφής. 45.11 Οι επεμβάσεις σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις με σκοπό την υλοποίηση των προτεινομένων κύριων και συνοδών έργων θα πρέπει να γίνουν με τους όρους, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που προβλέπεται από τη Δασική Νομοθεσία. ... 45.13 Η οποιαδήποτε φθορά δασικής και εν γένει βλάστησης κατά την κατασκευή του έργου να περιορισθεί στην απολύτως αναγκαία έκταση και οι επεμβάσεις στο τοπίο στις απολύτως απαραίτητες. Ο Χωροταξικός σχεδιασμός εγκατάστασης του έργου να γίνει με κάθε δυνατή σαφήνεια και λεπτομέρεια ώστε να μη θιγεί στο ελάχιστο τόσο το ξυλώδες κεφάλαιο όσο και η παραγωγικότητα και η δυναμική του δάσους. Η υλοτομία ή εκρίζωση δασικών θάμνων και δέντρων και η διάθεση των προϊόντων της να γίνει σύμφωνα με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και τις υποδείξεις της τοπικής δασικής Υπηρεσίας. ...». Ενόψει όλων των ανωτέρω και λαμβανομένου υπόψη ότι το επίμαχο έργο αποβλέπει και αυτό, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη και ενόψει των αναληφθεισών έναντι της Ευρωπαϊκής Ενώσεως υποχρεώσεων, στην προστασία του περιβάλλοντος και ότι κριτήριο για την επιλογή της συγκεκριμένης θέσεως για την εγκατάστασή του αποτελεί η διαπίστωση της υπάρξεως στη θέση αυτή – η οποία ευρίσκεται εντός περιοχής χαρακτηρισμένης με το προαναφερθέν Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Α.Π.Ε. ως Περιοχής Αιολικής Προτεραιότητας – διαθέσιμου αιολικού δυναμικού, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο εκτιθέμενος ανωτέρω στη σκέψη 28 λόγος ακυρώσεως.

32. Επειδή, στην αρχική ΜΠΕ του έργου παρουσιάζονται αναλυτικά οι διάφοροι επιστημονικοί και εκ του νόμου ορισμοί του τοπίου και αξιολογείται το τοπίο της υπό μελέτη περιοχής, ενόψει και των θεσπιζομένων με το παράρτημα IV του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ κριτηρίων (βλ. κεφάλαιο 6 παρ. 6.2.2. της ΜΠΕ). Εν συνεχεία, στο πλαίσιο του κεφαλαίου 7 της αρχικής ΜΠΕ («Εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων») εκτιμώνται και αξιολογούνται οι μεμονωμένες και συνεργιστικές επιπτώσεις του κυρίως έργου και των συνοδών αυτού έργων σε συνδυασμό και με άλλα έργα στα μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά τόσο κατά την φάση κατασκευής, όσο και κατά την φάση λειτουργίας του έργου (κεφάλαιο 7.1.2 της ΜΠΕ). Συνεπώς, ο λόγος ότι στην ως άνω ΜΠΕ δεν εξετάστηκαν οι επιπτώσεις του έργου στο τοπίο είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως.

33. Επειδή, προβάλλεται, περαιτέρω ότι η ΜΠΕ του έργου μη νομίμως στηρίχθηκε στα κριτήρια του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ ως προς την προστασία του τοπίου, διότι η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την οποία έλαβε υπόψη το εν λόγω Ειδικό Πλαίσιο, είναι πλημμελής. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Πράγματι, όπως κρίθηκε και με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου 1421/2013 (σκέψη 17) και 4193/2014 (σκέψη 15), κατά τα προκύπτοντα από το επίμαχο Ειδικό Πλαίσιο, οι περιοχές αιολικής προτεραιότητας (όπως είναι ο Νομός Εύβοιας) αποτελούν ευρύτερες εκτάσεις πλειόνων του ενός οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, που, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της υποστηρικτικής μελέτης, διαθέτουν αυξημένο εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και

είναι κατάλληλες για την επίτευξη των χωροταξικών στόχων του σχεδίου. Η προστασία, εξάλλου, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος των περιοχών αυτών επιχειρείται μέσω της εφαρμογής γενικότερων κανόνων, μεταξύ των οποίων προέχουσα θέση κατέχουν οι ρυθμίσεις περί των ζωνών αποκλεισμού και ασυμβατότητας (βλ. σελ. 183 επ.) και οι κανόνες που αφορούν τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητάς τους, της μέγιστης, δηλαδή, δυνατότητας εγκαταστάσεως αιολικών μονάδων. Η ικανότητα αυτή αντιστοιχεί στο εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο δυναμικό κάθε περιοχής αιολικής προτεραιότητας, αφαιρουμένου του αιολικού δυναμικού που αντιστοιχεί στις ζώνες αποκλεισμού, ρύθμιση μέσω της οποίας λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εκάστης εδαφικής ενότητας (σελ. 174 – 178). Στη στρατηγική, εξάλλου, μελέτη, με την οποία επιχειρείται η αξιολόγηση του βαθμού, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας στις επιμέρους ρυθμίσεις του σχεδίου, όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατ' εκτίμηση των πορισμάτων της υποστηρικτικής μελέτης, αναφέρεται ρητώς ότι τα κριτήρια χωροθέτησης των αιολικών μονάδων και οι κανόνες ένταξής τους στο τοπίο, όπως, επίσης, και ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας των περιοχών αιολικής προτεραιότητας, συμβάλλουν στην εξισορρόπηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του οικείου παραγωγικού κλάδου και των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας (σελ. 60 και 61). Και ναί μεν στη μελέτη δεν περιέχεται διακεκριμένη παρουσίαση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών αιολικής προτεραιότητας ή των σωρευτικών επιπτώσεων των αιολικών έργων που πρόκειται να εγκατασταθούν στις εν λόγω περιοχές, η έλλειψη, ωστόσο, αυτή δεν αποτελεί πλημμέλεια της στρατηγικής μελέτης, διότι αφενός η αναφορά στα στοιχεία αυτά για κάθε περιοχή ή για ευρύτερες εκτάσεις της ενιαίας περιοχής μελέτης δεν περιλαμβάνεται στο επιβαλλόμενο κατά την κοινή υπουργική απόφαση 107017/2006 περιεχόμενο της στρατηγικής μελέτης και αφετέρου οι περιοχές αιολικής προτεραιότητας συνιστούν απλώς υποδιάκριση της ηπειρωτικής χώρας, για τις ανάγκες εφαρμογής των κανόνων χωροθέτησεως των αιολικών εγκαταστάσεων, στη μελέτη δε γίνεται εκτενής περιγραφή της υφιστάμενης καταστάσεως του φυσικού περιβάλλοντος μέσω της αναφοράς σε συγκεκριμένους δείκτες περιβαλλοντικής αειφορίας και παρατίθενται γενικές πληροφορίες για τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης (σελ. 171 επ.), εκτιμήσεις περί των ενδεχομένων επιπτώσεων της λειτουργίας των εγκαταστάσεων εκμεταλλεύσεως της αιολικής ενέργειας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της ηπειρωτικής, ορεινής και νησιωτικής χώρας (σελ. 245 επ. και 282 επ.) και συγκεκριμένες προτάσεις για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή τους (σελ. 302 επ.). Τέλος, ανεξαρτήτως αν, για την πληρότητα της στρατηγικής μελέτης, απαιτείται η εξέταση των επιπτώσεων των αιολικών εγκαταστάσεων σε σχέση με το χαρακτήρα εκάστης κατηγορίας εθνικού χώρου, στην υποστηρικτική, πάντως, μελέτη γίνεται εκτενής αναφορά στις ιδιομορφίες της ηπειρωτικής και της νησιωτικής χώρας, τούτο δε αποτυπώνεται και στους κανόνες περί εντάξεως των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο (βλ. σελ. 192 επ. της υποστηρικτικής μελέτης). Η αναφορά δε, κατά τον καθορισμό των κανόνων ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο, στις μεθόδους που εφαρμόζονται στο Βέλγιο αφορούσε αποκλειστικώς και μόνον το ζήτημα αν, για τον προσδιορισμό του τοπίου πρέπει να εφαρμόζεται ένας εκ των προτέρων καθορισμένος μαθηματικός τύπος ή αν το ζήτημα αυτό πρέπει να καταλείπεται στους τοπικούς φορείς αδειοδότησης των αιολικών εγκαταστάσεων, στην αρμοδιότητα των οποίων θα έπρεπε να ανήκει η, κατά περίπτωση, πρόβλεψη συγκεκριμένων όρων και περιορισμών. Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η ως άνω στρατηγική μελέτη έλαβε υπόψη μέθοδο, η οποία εφαρμόζεται στο Βέλγιο, δηλαδή σε χώρα με εντελώς διαφορετική γεωμορφολογία από την Ελλάδα, στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση και είναι απορριπτός. Προβάλλεται επίσης ότι οι

σχετικές με το τοπίο διατάξεις του Ειδικού Περιφερειακού Πλαισίου για τις Α.Π.Ε. και τα προβλεπόμενα με αυτές κριτήρια είναι «εντελώς αντιεπιστημονικά, καθ' όσον κινούνται σε απολύτως αντίθετη κατεύθυνση με τη "φιλοσοφία", τον ορισμό και τα κριτήρια αξιολόγησης του τοπίου, που καθιερώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου», που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3827/2010 (Α' 30), και ότι, εφόσον, κατά τη Σύμβαση (άρθρο 1 στοιχείο α), «"Τοπίο" σημαίνει μία περιοχή, όπως γίνεται αντιληπτή από ανθρώπους, του οποίου ο χαρακτήρας είναι το αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών και/ή ανθρώπινων παραγόντων», στοιχείο του τοπίου, κατά τους αιτούντες, είναι «ενδεικτικώς ειπείν» και «η φυσική του σιωπή ή οι φυσικοί του ήχοι». Ο λόγος αυτός, όπως προβάλλεται, είναι απορριπτέος προεχόντως ως αόριστος.

34. Επειδή, από τη νεότερη ΜΠΕ (τεύχος Α'), η οποία εγκρίθηκε με την τελευταία τροποποιητική της ΑΕΠΟ υπ' αριθ. οικ. 50319/ 19.10.2016 απόφαση, και τις Ειδικές Οικολογικές Αξιολογήσεις, που ενσωματώνονται σε αυτήν, αφενός μεν ως προς την Ζ.Ε.Π. GR2420012 (τεύχος Β', στο εξής ΕΟΑ - ΖΕΠ) και αφετέρου ως προς την Ε.Ζ.Δ. GR2420001 (τεύχος Γ', στο εξής ΕΟΑ - ΕΖΔ) προκύπτουν τα εξής [βλ. κεφάλαιο 6 παρ. 6.2.3, 6.2.5, 6.2.6 της ΜΠΕ, κεφάλαιο 1 της ΕΟΑ - ΕΖΔ, κεφάλαιο 1 παρ. 1.1 της ΕΟΑ - ΖΕΠ]: Οι εν λόγω μελέτες είναι προσαρμοσμένες στον τελικό σχεδιασμό του έργου και στις θεσπιζόμενες από τον ν. 4014/2011 προδιαγραφές για την εκπόνηση ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, προκειμένου να χωρήσει η προβλεπόμενη από το άρθρο 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ δέουσα εκτίμηση. Οι ως άνω μελέτες ενσωματώνουν α) τα αποτελέσματα μελέτης με τίτλο «Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων της Ελλάδος», που είχε προκηρυχθεί από το Υπουργείο Έρευνας και Κλιματικής Αλλαγής και ολοκληρώθηκε το 2015 και από την οποία προκύπτουν σημαντικά δεδομένα τόσο για τις Ζ.Ε.Π. όσο και για τις Ε.Ζ.Δ. (επικαιροποιημένα τυποποιημένα έντυπα δεδομένων, Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς, Στόχοι διατήρησης ανά ΖΕΠ και ΕΖΔ, κρίσιμα ενδιαίτηματα, αναφορές ανά είδος και τύπο οικοτόπου από τις Εθνικές Αναφορές με βάση τα άρθρα 12 και 17 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), β) τα δεδομένα νεότερων και εκτενών καταγραφών που διενεργήθηκαν κατά τα έτη 2013 και κυρίως 2014 (σε συνέχεια των καταγραφών της περιόδου 2006-2010, που είχαν ληφθεί υπόψη κατά τη σύνταξη της αρχικής ΜΠΕ), καθώς και τα αποτελέσματα τριών μελετών, οι οποίες εκπονήθηκαν το 2014 και αφορούν αα) την εκτενή έρευνα γραμμικών διατομών στις τελικές θέσεις εγκατάστασης των ανεμογεννητριών για την αποτύπωση της σύνθεσης και της αφθονίας των στρουθιόμορφων ειδών, ββ) την αποτύπωση του καθεστώτος παρουσίας του Σπιζαετού σε όλο το εύρος της Ζ.Ε.Π. και γγ) την αποτύπωση του καθεστώτος παρουσίας του Μπούφου σε όλο το εύρος της Ζ.Ε.Π. [ειδικώς οι δύο τελευταίες μελέτες είναι χρήσιμες για την εξειδίκευση των περιβαλλοντικών όρων (π.χ. για την πρόβλεψη της εγκαταστάσεων συστημάτων αποτροπής προσκρούσεων, των ευαίσθητων περιόδων για την πραγματοποίηση των εργασιών κατασκευής του έργου) και για την επαρκέστερη δέουσα εκτίμηση των σωρευτικών/συνεργιστικών επιπτώσεων σε επίπεδο Ζ.Ε.Π. (σε σχέση και με τους στόχους διατήρησης αυτής) από το σύνολο των έργων εντός αυτής], γ) στοιχεία από πρόσφατο πρόγραμμα χαρτογράφησης [Έργο «Ανάπτυξη υποδομής χωρικών δεδομένων μεγάλης κλίμακας (1:5.000) για τις χερσαίες προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΕΚΧΑ 2015)], από τα οποία προκύπτουν τα πλέον πρόσφατα δεδομένα για την κατανομή και έκταση των τύπων των οικοτόπων, και δ) τα δεδομένα νεότερων και εκτενών καταγραφών που διενεργήθηκαν κατά τα έτη 2014 και 2015 ειδικά για τα χειρόπτερα στις περιοχές των έργων, δεδομένου ότι στα επικαιροποιημένα τυποποιημένα έντυπα δεδομένων για τη συγκεκριμένη Ζ.Ε.Π. περιλαμβάνονται πλέον και είδη χειροπτέρων. Εξάλλου, στις ανωτέρω ΕΟΑ - ΖΕΠ και ΕΟΑ - ΕΖΔ, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, έγινε κατ' αρχάς

προκαταρκτικός έλεγχος («screening») [ΕΟΑ - ΖΕΠ κεφάλαιο 4, ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 3], για να διαπιστωθεί αν υπάρχουν επιπτώσεις από το έργο στους προστατευόμενους τόπους και αν, επομένως, απαιτείται να ακολουθηθεί η διαδικασία της δέουσας εκτίμησης («appropriate assessment») των επιπτώσεων αυτών, και, στη συνέχεια, αφού εκτιμήθηκε ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να υπάρχουν επιπτώσεις στους τόπους αυτούς είτε από μόνο το υπό μελέτη έργο (λαμβανόμενο υπόψη στο σύνολό του και όχι μόνον ως προς τις τελευταίες τροποποιήσεις του, βλ. σχετικά ΜΠΕ κεφάλαιο 8 παρ. 8.2.1, 2, 8.2.3, 8.2.4) είτε από αυτό σε συνδυασμό με άλλα έργα, ακολουθήθηκε η διαδικασία της εκτιμήσεως των επιπτώσεων που το έργο (από μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα έργα) μπορεί να επιφέρει σε σχέση με τους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων τόπων [ΕΟΑ - ΖΕΠ κεφάλαια 5, 6 και 7, ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 4]. Για την εκτίμηση δε αυτή ελήφθησαν υπόψη και άλλα έργα [αιολικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με άδεια λειτουργίας ή εγκατάστασης ή με απόφαση περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων• ελήφθη επίσης υπόψη ότι άλλα έργα, πλην αιολικών εγκαταστάσεων, παρόμοιας κλίμακας με το επίμαχο, δεν εντοπίζονται στην περιοχή με εξαίρεση λατομεία που ευρίσκονται στο δυτικό τμήμα της περιοχής μελέτης (κυρίως εκτός Ζ.Ε.Π.)• ΜΠΕ κεφάλαιο 8 παρ. 8.2.5, 8.2.6, ΕΟΑ - ΖΕΠ κεφάλαιο 5 παρ. 5.3.4, κεφάλαιο 6 παρ. 6.3.6, ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 2 παρ. 2.2, κεφάλαιο 4 παρ. 4.5]. Ενόψει δε όλων των δεδομένων που ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι σωρευτικές/συνεργιστικές επιπτώσεις από το επίμαχο έργο σε συνδυασμό με άλλα έργα, οι ΕΟΑ - ΖΕΠ και ΕΟΑ - ΕΖΔ καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το εν λόγω έργο – το οποίο πρόκειται να εγκατασταθεί εντός περιοχής χαρακτηρισμένης ως Περιοχής Αιολικής Προτεραιότητας, η φέρουσα ικανότητα της οποίας δεν προκύπτει ούτε οι αιτούντες προβάλλουν ότι έχει εξαντληθεί – δεν θα βλάψει τους στόχους διατήρησης των προστατευτέων στοιχείων της Ζ.Ε.Π. και την ακεραιότητά της ούτε διαταράσσει την ακεραιότητα της Ε.Ζ.Δ. και την συνολική συνοχή του δικτύου Natura 2000 [ΕΟΑ - ΖΕΠ κεφάλαια 6 και 7, ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαια 4 και 6 και ΜΠΕ κεφάλαιο 8 παρ. 8.2].

35. Επειδή, εξάλλου, ως μέτρο αντιμετώπισης ενδεχομένων επιπτώσεων από το έργο ως προς την ορνιθοπανίδα [δηλαδή μέτρο επιτρεπόμενο κατά τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και όχι αντισταθμιστικό μέτρο, που προβλέπεται μόνον σε περίπτωση συνδρομής των προϋποθέσεων για την εφαρμογή της διατάξεως της παρ. 4 του εν λόγω άρθρου 6] προβλέπεται στο σημείο 3 της υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 πράξεως, που στηρίζεται στην ανωτέρω ΜΠΕ, ο εξής όρος (ο οποίος αντικαθιστά τον παρόμοιο όρο 33 της ενότητας (δ) κεφ. «ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ» της αρχικής ΑΕΠΟ): «Για τα ΑΣΠΗΕ του αναφερόμενου στο θέμα έργου, να τοποθετηθεί ο απαιτούμενος αριθμός συσκευών και σε κατάλληλες θέσεις που αφορά στο αυτοματοποιημένο σύστημα παύσης της λειτουργίας των Α/Γ και ενεργοποίησης μέσω αποτροπής προσέγγισης ατόμων της ορνιθοπανίδας προς αυτές με σκοπό την προστασία των ατόμων αυτών και την αποφυγή προσκρούσεων» [κατά τον προαναφερθέντα οδηγό «Guidance Document – Wind energy developments and Natura 2000» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (κεφάλαιο 5 παρ. 5.5.4, σελ. 83 και 85) η προσωρινή διακοπή λειτουργίας των ανεμογεννητριών θεωρείται ως επιτρεπόμενο, ενόψει του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, μέτρο αντιμετώπισης ενδεχομένως δυσμενών επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα από την λειτουργία αιολικών εγκαταστάσεων• θεωρείται δηλαδή ως «mitigation measure» και όχι ως το προβλεπόμενο στην παρ. 4 του εν λόγω άρθρου 6 «compensatory measure», δηλαδή «αντισταθμιστικό μέτρο»• βλ. άρθρο 11 παρ. 10 προτελευταίο εδάφιο του ν. 4014/2011• πρβλ. και τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 5B της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/ 1807/2010 κοινής υπουργικής αποφάσεως (το οποίο άρθρο προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ. 2 της υπ' αριθ. Η.Π. 8353/276/Ε103/2012 όμοιας), με την

οποία ορίζεται ότι «Αιολικά πάρκα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, που βρίσκονται μέσα σε ΖΕΠ και είναι μεταναστευτικά περάσματα – στενωποί, πρέπει να διαθέτουν αυτοματοποιημένο σύστημα παύσης των ανεμογεννητριών και ενεργοποίησης μέσω αποτροπής, με σκοπό την προστασία της ορνιθοπανίδας και αποφυγή ατυχημάτων. ...». Στην ΕΟΑ - ΖΕΠ, κεφάλαιο 6 παρ. 6.1, σελ. 149, αναφέρεται, πάντως, ότι η μεταναστευτική δραστηριότητα στην περιοχή του επιμάχου έργου δεν φαίνεται να είναι τέτοια ώστε να πληροί τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί ως σημαντικό μεταναστευτικό πέρασμα ενόψει του όχι ιδιαίτερα σημαντικού αριθμού των διερχομένων ατόμων και του ότι η μετανάστευση γίνεται κυρίως σε ευρύ μέτωπο και δεν αναγνωρίστηκαν εμφανείς διάδρομοι διέλευσης].

36. Επειδή, από τα εκτεθέντα ανωτέρω στη σκέψη 34 προκύπτει ότι, προκειμένου να εκδοθεί η υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση, με την οποία τροποποιήθηκε η αρχική ΑΕΠΟ και εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία του επιμάχου έργου, όπως αυτό τελικώς σχεδιάστηκε, εχώρησε νέα εκτίμηση των επιπτώσεων του εν λόγω έργου στη Ζ.Ε.Π. και στην Ε.Ζ.Δ., εντός των οποίων χωροθετείται, κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 6 παρ. 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και κατόπιν ειδικής μελέτης αφορώσης ειδικώς την ορνιθοπανίδα, η οποία αποτελεί το περιεχόμενο της ΕΟΑ - ΖΕΠ. Με τα δεδομένα αυτά η αρχική ΜΠΕ, κατά το μέρος που περιέλαμβανε δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου, όπως είχε αρχικώς σχεδιασθεί, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως, καθώς και η Ειδική Ορνιθολογική Μελέτη, που συνόδευε την ως άνω ΜΠΕ, έχουν αντικατασταθεί, κατά τούτο, από την νεότερη ΜΠΕ και τις αποτελούσες τμήματα αυτής ΕΟΑ - ΖΕΠ και ΕΟΑ - ΕΖΔ. Συνεπώς, είναι απορριπτέοι ως αλυσιτελείς όλοι οι λόγοι ακυρώσεως (του εισαγωγικού και των προσθέτων δικογράφων), με τους οποίους προβάλλονται πλημμέλειες της αρχικής ΜΠΕ ως προς την γενόμενη με αυτήν δέουσα εκτίμηση, καθώς και της ενσωματωμένης σε αυτήν Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης, κατ' επίκληση της από 10.7.2014 Προειδοποιητικής Επιστολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς την Ελλάδα (παράβαση αριθ. 2014/4073), η οποία έχει συνταγεί ενόψει της ως άνω αρχικής ΜΠΕ και της ενσωματωμένης σ' αυτήν Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης. Εξάλλου, το γεγονός ότι εχώρησε επανασχεδιασμός του έργου και τούτο εν μέρει τροποποιήθηκε ενόψει νεότερων δεδομένων [μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η τελική επιλογή των θέσεων των πυλώνων από τον ΑΔΜΗΕ μετά την έκδοση της αρχικής ΑΕΠΟ, βλ. κεφάλαιο 4 παρ. 4.3 της νεότερης ΜΠΕ] δεν καθιστά πλημμελή την υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση, με την οποία τροποποιήθηκε η αρχική ΑΕΠΟ, που είχε εγκρίνει περιβαλλοντικούς όρους με βάση τον αρχικό σχεδιασμό του έργου, και εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι ενόψει του επανασχεδιασμού του, εφόσον αυτό έλαβε χώρα ακριβώς ενόψει των νεότερων δεδομένων. Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

37. Επειδή, στο άρθρο 1 της υπ' αριθ. 170225/20.1.2014 υπουργικής αποφάσεως (Β' 135), η οποία ελήφθη υπόψη για την εκπόνηση των ως άνω ΕΟΑ, ορίζεται ότι "Με την παρούσα απόφαση εξειδικεύονται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 11 του ν. 4014/2011 (Α' 209) ..., τα περιεχόμενα των απαιτούμενων μελετών περιβάλλοντος και ειδικότερα: ... της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης ...". Ειδικότερα, στο Παράρτημα 3.2.1 της ανωτέρω υπουργικής αποφάσεως, το οποίο εφαρμόζεται για έργα και δραστηριότητες που βρίσκονται σε περιοχή του Δικτύου Natura 2000, για τα οποία δεν υφίστανται σχετικές πρόνοιες ειδικότερων προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων προστασίας και διαχείρισης, όπως εν προκειμένω, ορίζεται ότι η Περιοχή Έρευνας Πεδίου (Π.Ε.Π.) για σημειακά και εμβαδικά έργα ή δραστηριότητες της υποκατηγορίας Α1 προσδιορίζεται κατ' ελάχιστο σε 1 χλμ. από τα όρια του γηπέδου ή του χώρου κατάληψης. Για γραμμικά έργα ή δραστηριότητες υποκατηγορίας Α1 προσδιορίζεται σε 500 μ. εκατέρωθεν του άξονά τους. Επίσης, ορίζεται ότι η έκταση της

ΠΕΠ μπορεί κατά περίπτωση, κατά την κρίση του μελετητή της ΕΟΑ, να επεκταθεί, αν προς τούτο συντρέχουν λόγοι που απαιτούνται από το προστατευτέο αντικείμενο, το είδος και το μέγεθος του έργου ή της δραστηριότητας κ.ά.

38. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, καθώς και οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις της είναι μη νόμιμες και ακυρωτές, ως πλημμελώς αιτιολογημένες, καθώς παραβιάζουν το άρθρο 11 παρ. 9 του ν. 4014/2011 και την υπ' αριθ. 170225/20.1.2014 υπουργική απόφαση, εφόσον στηρίζονται σε δύο Ειδικές Οικολογικές Αξιολογήσεις, οι οποίες συνοδεύουν την τροποποιητική ΜΠΕ του έτους 2016, οι οποίες είναι ελλιπείς και πλημμελώς τεκμηριωμένες κυρίως ως προς την ακολουθούμενη οριοθέτηση των περιοχών ερευνών πεδίου, την μεθοδολογία καταγραφών πεδίου, το χρονικό διάστημα και την διάρκεια διενέργειας αυτών καθώς και ως προς την απουσία πλήρους χαρτογράφησης των αποτελεσμάτων τους, καταλήγουν δε σε συμπεράσματα «έωλα και πιθανολογικά». Ειδικότερα προβάλλονται τα εξής: Α) Κατά παράβαση των οριζόμενων στην ανωτέρω υπ' αριθ. 170225/ 20.1.2014 υπουργική απόφαση, έχουν διαμορφωθεί τρεις διακριτές Περιοχές Ερευνών Πεδίου, άλλη για τους οικοτόπους, άλλη για την πανίδα και άλλη για τα χειρόπτερα. Κατά τους αιτούντες η υιοθέτηση διακριτών τρόπων οριοθέτησης των ΠΕΠ για τους οικοτόπους, για τα χειρόπτερα και για τα υπόλοιπα είδη πανίδας είναι αυθαίρετη και αδικαιολόγητη, αφού δεν στηρίζεται σε επιστημονικά επιχειρήματα για την τμηματική αυτή οριοθέτηση. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι από τις επικαλούμενες διατάξεις δεν προκύπτει απαγόρευση προσδιορισμού της ΠΕΠ διαφορετικά για τους οικοτόπους και για τα διάφορα είδη πανίδας. Β) Παρανόμως η οριοθέτηση της ΠΕΠ για τους οικοτόπους εκτείνεται μόνο στα πολύγωνα των ΑΣΠΗΕ και στις ζώνες κατάληψης των συνοδών έργων και όχι σε ζώνη ακτίνας ενός (1) χιλιομέτρου γύρω από τα γήπεδα ή τους χώρους κατάληψης, όπως αυτό προβλέπεται ρητώς στο Παράρτημα 3.2.1. για εμβαδικά έργα της υποκατηγορίας Α1. Επιπλέον, η ΠΕΠ για την πανίδα έχει οριοθετηθεί σε ζώνη ακτίνας 500 μέτρων γύρω από τα έργα και όχι σε ζώνη ακτίνας ενός (1) χλμ. γύρω από τα γήπεδα ή τους χώρους κατάληψης, όπως προβλέπεται στο Παράρτημα 3.2.1. για εμβαδικά έργα της υποκατηγορίας Α1. Περαιτέρω, η οριοθέτηση της ΠΕΠ για τους οικοτόπους ως προς το Δίκτυο Υψηλής Τάσης αφορά μόνο στη ζώνη κατάληψής τους και όχι σε ζώνη πεντακοσίων (500) μέτρων εκατέρωθεν αυτών, όπως ρητά προβλέπεται στο Παράρτημα 3.2.1 για γραμμικά έργα της κατηγορίας Α1. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι στην ΕΟΑ - ΕΖΔ ευλόγως αναφέρεται ότι η ΠΕΠ για τους οικοτόπους εκτείνεται στις περιοχές των πολυγώνων των ΑΣΠΗΕ και των ζωνών κατάληψης των συνοδών έργων (βλ. ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 2 παρ. 2.1.1), αφού οι επιπτώσεις στους οικοτόπους δεν μπορεί, λογικά, να βαίνουν, για το συγκεκριμένο αυτό είδος έργων, πέραν των περιοχών αυτών. Εξάλλου, πράγματι στην ΕΟΑ - ΕΖΔ (βλ. την ανωτέρω παράγραφο 2.1.1 αυτής) αναφέρεται ότι για τα είδη πανίδας η διερεύνηση αφορούσε στα ενδιαιτήματα που σχετίζονται με τις θέσεις των Α/Γ και τις ζώνες κατάληψης συνοδών έργων και σε ακτίνα περίπου 500 m από αυτές (αντί 1 km που απαιτεί το Παράρτημα 3.2.1. της υπουργικής αποφάσεως 170225/2014 για τα σημειακά και εμβαδικά έργα). Ωστόσο, ούτε η επιλογή αυτή της μελέτης την καθιστά μη νόμιμη, δεδομένου ότι τα εν λόγω όρια έχουν θεσπισθεί για κάθε είδους έργο, κατά την εν προκειμένω δε αιτιολογημένη, κατά τα λοιπά δε ανέλεγκτη ως τεχνική, κρίση του μελετητή και της Διοικήσεως, για τον συγκεκριμένο τύπο έργου, που (δεν είναι, λ.χ., μεγάλος οδικός άξονας ή βιομηχανική εγκατάσταση), εν όψει των τεχνικών χαρακτηριστικών του, αρκούσε η συγκεκριμένη ακτίνα μελέτης. Γ) Το γεγονός ότι στα αποτελέσματα του επίμαχου έργου δεν παρουσιάζεται χαρτογράφηση των οικοτόπων από εργασίες πεδίου σε ΠΕΠ ως προς το Δίκτυο Υψηλής Τάσης ή το οδικό δίκτυο, οδηγεί στην εκτίμηση, κατά τους αιτούντες, ότι η

έκταση της ΠΕΠ για τους οικοτόπους αφορά αποκλειστικά τα πολύγωνα των ΑΣΠΗΕ και όχι τις εκτάσεις εκτός αυτών. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι από μόνο το γεγονός ότι ενδεχομένως στα αποτελέσματα του έργου δεν παρουσιάζεται χαρτογράφηση των οικοτόπων από εργασίες πεδίου σε ΠΕΠ ως προς τα ανωτέρω συνοδά έργα δεν αποδεικνύεται ότι η ΠΕΠ δεν εκτείνεται πράγματι και στα έργα αυτά. Δ) Η οριοθέτηση των ΠΕΠ για τα χειρόπτερα έχει λάβει υπόψη μόνο τις θέσεις των ΑΣΠΗΕ και όχι τη χωροθέτηση των συνοδών έργων, όπως το Δίκτυο Υψηλής Τάσης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι δεν προσδιορίζει από ποιο σημείο της ΕΟΑ - ΕΖΔ προκύπτει ότι η ΠΕΠ για τα χειρόπτερα περιορίστηκε μόνο στις θέσεις των ΑΣΠΗΕ και δεν περιέλαβε και τα συνοδά έργα, αφού στην ΕΟΑ - ΕΖΔ (κεφάλαιο 2 παρ. 2.1.1) αναφέρεται ότι ειδικά για τα είδη χειροπτεροπανίδος η διερεύνηση στόχευε «κυρίως» (και, επομένως, όχι αποκλειστικά) στις θέσεις των Α/Γ και σε εγγύτητα με αυτές. Ε) Η έκταση της ζώνης της ΠΕΠ για τα χειρόπτερα γύρω από τους ΑΣΠΗΕ στα 5 χλμ. αφορά μόνο στην παρουσία καταφυγίων των χειροπτέρων, τα οποία αφορούν μέρος μόνο του κύκλου ζωής των χειροπτέρων και όχι ολόκληρο το εύρος του κύκλου ζωής αυτών (π.χ. τροφοληψία τους στις εν λόγω εκτάσεις), όπως έγινε στις ζώνες κατάληψης των ΑΣΠΗΕ. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι από καμία διάταξη νόμου δεν προκύπτει ότι η ΠΕΠ έπρεπε να έχει επεκταθεί σε απόσταση 5 χλμ. από τις περιοχές των ΑΣΠΗΕ όχι μόνο για την αναζήτηση καταφυγίων, αλλά και για ολόκληρο το εύρος του κύκλου ζωής των χειροπτέρων. ΣΤ) Οι εργασίες πεδίου για τους οικοτόπους και τη χλωρίδα έχουν εκπονηθεί τμηματικά, σε περιόδους που απέχουν μεταξύ τους τέσσερα (4) έτη. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι οι αιτούντες δεν προσδιορίζουν από ποια διάταξη νόμου απαγορεύεται οι εργασίες πεδίου να εκπονούνται τμηματικά, σε διάφορες περιόδους που απέχουν χρονικά μεταξύ τους, εφόσον, μάλιστα, μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οδηγεί, λόγω της μεγαλύτερης χρονικής κλιμάκωσης, σε πιο αντιπροσωπευτικά αποτελέσματα των εργασιών πεδίου. Ζ) Οι εργασίες πεδίου για την Ε.Ζ.Δ. ως προς τους οικοτόπους και τη χλωρίδα δεν εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ετήσιου κύκλου που προβλέπει το Παράρτημα 3.2.1. της υπ' αριθ. 170225/20.1.2014 υπουργικής αποφάσεως, αφού υπήρξε μικρός αριθμός ημερών και ανθρωποημερών πεδίου ανά έτος και οι μετεωρολογικές συνθήκες μεταξύ των ετών δεν ήταν όμοιες. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος εν πάση περιπτώσει, διότι οι αιτούντες, εκτός του ότι δεν προσκομίζουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι ο αριθμός των ημερών και ανθρωποημερών πεδίου ανά έτος δεν ήταν επαρκής, δεν προσδιορίζουν ούτε το συγκεκριμένο σφάλμα του επιλεγέντος εν λόγω τρόπου εργασίας ούτε το συγκεκριμένο ζημιογόνο αποτέλεσμα που προέκυψε από την πραγματοποίηση των εργασιών πεδίου κατά τον ανωτέρω τρόπο. Η) Οι εργασίες πεδίου για τους οικοτόπους, τη χλωρίδα και την πανίδα έχουν εκπονηθεί την άνοιξη και το καλοκαίρι του 2009 και το φθινόπωρο του 2013 και όχι κατά τους χειμερινούς μήνες χωρίς να υπάρχει στο κείμενο της ΕΟΑ - ΕΖΔ επιστημονική δικαιολόγηση για την παράλειψη αυτή. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι στην ΕΟΑ - ΕΖΔ (κεφάλαιο 4 παρ. 4.1.1) αναφέρεται ότι οι εργασίες πεδίου για τους τύπους οικοτόπων σχεδιάστηκαν και διενεργήθηκαν με βάση τις υφιστάμενες βιβλιογραφικές πηγές, οι αιτούντες δε δεν ισχυρίζονται ούτε τεκμηριώνουν με επιστημονικά στοιχεία ότι οι συγκεκριμένες εργασίες πεδίου όφειλαν να είχαν διενεργηθεί και κατά τους χειμερινούς μήνες, ούτε προσδιορίζουν το συγκεκριμένο ζημιογόνο αποτέλεσμα που επήλθε από την παράλειψη αυτή. Θ) Δεν αναφέρονται οι ημερομηνίες των επισκέψεων στο πεδίο ούτε τα πρόσωπα που συμμετείχαν σε κάθε επίσκεψη και έτσι δεν είναι εφικτό να ελεγχθεί η επάρκεια των εργασιών πεδίου. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος προεχόντως, διότι δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένη διάταξη, από την οποία να προκύπτει ότι είναι απαραίτητη η αναφορά των ημερομηνιών των επισκέψεων στο πεδίο και των προσώπων που συμμετείχαν σε κάθε επίσκεψη, εφόσον,

μάλιστα, δεν πλήττεται, με την προσήκουσα διαδικασία, η μελέτη ως πλαστή ή ανακριβής. Ι) Οι εργασίες πεδίου για τους οικοτόπους αφορούν συνολικά εννέα (9) ημερολογιακούς μήνες και δεκατέσσερις (14) ανθρωποημέρες, χρόνος που υπολείπεται σημαντικά από τον ελάχιστο χρόνο των 20 ημερών που προβλέπει το Παράρτημα 3.2.1 της υπ' αριθ. 170225/20.1.2014 υπουργικής απόφασης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, αφού τα χρονικά διαστήματα που αναφέρουν οι αιτούντες (9 μήνες και 14 ανθρωποημέρες) αφορούν μόνο στις καταγραφές πεδίου που πραγματοποιήθηκαν για τους οικοτόπους, ενώ οι καταγραφές πεδίου που πραγματοποιήθηκαν συνολικά για όλα τα προστατευόμενα είδη κ.λπ. υπερβαίνουν το ελάχιστο προβλεπόμενο στο Παράρτημα 3.2.1. της ανωτέρω υπουργικής απόφασης όριο των 20 ημερών (ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 4 παρ. 4.1.3, όπου αναφέρεται ότι μόνο για τα χειρόπτερα πραγματοποιήθηκαν 43 ημέρες εργασιών πεδίου). ΙΑ) Ενώ στη μεθοδολογία της ΕΟΑ - ΕΖΔ αναφέρονται εργασίες πεδίου για τους οικοτόπους κατά τα έτη 2009 και 2013, στην χαρτογράφηση των οικοτόπων εντός των οκτώ πολυγώνων αναφέρεται ως ημερομηνία χαρτογράφησης μόνο το έτος 2009. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι οι εργασίες πεδίου που διενεργήθηκαν για τους οικοτόπους τα έτη 2009 και 2013 δεν σχετίζονται με την χαρτογράφηση των οικοτόπων του έτους 2009. Και τούτο ανεξαρτήτως του ότι στην ΕΟΑ - ΕΖΔ περιλαμβάνονται, εκτός της χαρτογράφησης του έτους 2009, διάφορες χαρτογραφήσεις των οικοτόπων (βλ. π.χ. χαρτογράφηση Ε.Κ.Χ.Α. 2015). Εξάλλου, ο λόγος ακυρώσεως ότι οι εργασίες πεδίου για τους οικοτόπους, που έχουν ληφθεί υπόψη από την ΕΟΑ - ΕΖΔ έχουν πραγματοποιηθεί πολύ πριν από την σύνταξη αυτής, και συγκεκριμένα τα έτη 2009 και 2013, είναι, ενόψει των εκτεθέντων στη σκέψη 34, απορριπτέος, διότι για την σύνταξη της ΕΟΑ - ΕΖΔ ελήφθησαν υπόψη και μεταγενέστερα του έτους 2013 στοιχεία. ΙΒ) Στην ΕΟΑ - ΕΖΔ δεν παρουσιάζονται οι θέσεις των δειγματοληπτικών τετραγώνων εντός της κάθε ενότητας της βλάστησης ούτε περιλαμβάνονται, έστω και ενδεικτικά, συμπληρωμένα πρωτόκολλα πεδίου από τις δειγματοληψίες για τη χαρτογράφηση των οικοτόπων στην ΠΕΠ ούτε κατάλογοι των ειδών που καταγράφηκαν στις δειγματοληπτικές επιφάνειες για τους οικοτόπους. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένη διάταξη, από την οποία να προκύπτει η σχετική υποχρέωση. ΙΓ) Στην ΕΟΑ - ΕΖΔ συνομολογείται η ανεπάρκεια των καταγραφών ως προς την πανίδα εντός της ΕΖΔ, αφού αναφέρεται ότι “δεν υλοποιήθηκαν εκτενείς καταγραφές πεδίου”, παρά το γεγονός ότι στην επίμαχη περιοχή εγκατάστασης των ΑΣΠΗΕ εξαπλώνονται έξι (6) είδη ερπετών και πέντε (5) είδη εντόμων του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαρτίου 1992, από τα οποία ορισμένα αποτελούν είδη προτεραιότητας. Ο λόγος αυτός κατά το μεν πρώτο σκέλος του είναι απορριπτέος, διότι στην ΕΟΑ - ΕΖΔ (κεφάλαιο 4 παρ. 4.1.2) αιτιολογείται η μη πραγματοποίηση εκτενών καταγραφών πεδίου, επειδή με βάση τη βιβλιογραφία τα επίμαχα είδη παρουσιάζουν χαμηλή ευαισθησία σε επιπτώσεις από ΑΣΠΗΕ, η αιτιολογία δε αυτή δεν πλήττεται ειδικότερα από τους αιτούντες, ενώ κατά το σκέλος του, με το οποίο προβάλλεται ότι στην επίμαχη περιοχή διαβιούν προστατευόμενα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, είναι απορριπτέος ως αναπόδεικτος. ΙΔ) Στο κεφάλαιο 4 παρ. 4.1.1. της ΕΟΑ - ΖΕΠ αναφέρεται ότι η ΠΕΠ ορίστηκε σε ακτίνα δύο (2) χλμ. από τους ΑΣΠΗΕ και σε ζώνη 500 μέτρων εκατέρωθεν των δρόμων που διανοίγονται ή διαπλατώνονται και του Δικτύου Υψηλής Τάσης, χωρίς, όμως, οι ζώνες αυτές να απεικονίζονται όπως έπρεπε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα 3.2.1. της υπ' αριθ. 170225/ 20.1.2014 υπουργικής απόφασης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι με αυτόν δεν προσδιορίζεται από ποια διάταξη του ως άνω Παραρτήματος 3.2.1. προβλέπεται η υποχρέωση απεικόνισης των ζωνών της ΠΕΠ. Εάν δε ήθελε θεωρηθεί ότι πρόκειται για τη διάταξη του σημείου 1.1.Α3. του εν λόγω Παραρτήματος, τότε ο λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι στην διάταξη αυτή

απαιτείται η απεικόνιση των ορίων των προστατευόμενων περιοχών με τις κατανομές των τύπων οικοτόπων και των ειδών και ενδιαιτημάτων τους και όχι η αποτύπωση της ΠΕΠ. ΙΕ) Η οργάνωση των εργασιών πεδίου δεν έχει λάβει υπόψη την περιγραφόμενη στην ΕΟΑ - ΖΕΠ οριοθέτηση της ΠΕΠ, αφού οι θέσεις θέας, οι διατομές, οι εργασίες πεδίου για είδη της ορνιθοπανίδας όπως ο Μπούφος και ο Σπιζαετός δεν κατανέμονται εντός της ΠΕΠ, αλλά εντοπίζονται κυρίως εντός των πολυγώνων των ΑΣΠΗΕ ή εκτείνονται αδιακρίτως εντός της Ζ.Ε.Π. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι ο προσδιορισμός της ΠΕΠ δεν συνεπάγεται ότι για όλα τα εξεταζόμενα είδη θα πραγματοποιηθούν καταγραφές πεδίου σε όλα τα σημεία της ΠΕΠ, ενώ δεν προβάλλεται ειδικότερα ότι οι συγκεκριμένες θέσεις που επελέγησαν από τους μελετητές ήταν απρόσφορες για την συναγωγή συμπερασμάτων καταγραφών πεδίου. ΙΣΤ) Δεν υφίσταται καμία χαρτογράφηση των κατάλληλων ενδιαιτημάτων των ειδών εντός της ΠΕΠ και, συνεπώς, οι σχετικές επιπτώσεις του έργου είναι σοβαρά υποεκτιμημένες. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι δεν προσδιορίζεται από ποια διάταξη νόμου προκύπτει υποχρέωση των μελετητών να χαρτογραφήσουν τα θεωρούμενα από τους αιτούντες ως κατάλληλα ενδιαιτήματα των ειδών εντός της ΠΕΠ. ΙΗ) Η περιγραφή των τύπων οικοτόπων στην Ενότητα 4.2.1. της ΕΟΑ - ΕΖΔ δεν είναι πλήρης αλλά γενική, χωρίς να δίνονται σαφή στοιχεία σχετικά με τη σύνθεση της βλάστησης ή τις ειδικές δομές και λειτουργίες του κάθε τύπου οικοτόπου στην περιοχή των ανεμογεννητριών. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι και μόνο η αναφορά στον αριθμό του οικοτόπου σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ προσδιορίζει και το είδος της βλάστησης που απαντάται σε αυτόν, ενώ δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένη διάταξη που επιτάσσει την περαιτέρω λεπτομερέστερη περιγραφή των χαρακτηριστικών κάθε είδους οικοτόπου. ΙΘ) Στην παρ. 4.1.1. του κεφαλαίου 4 της ΕΟΑ - ΕΖΔ αναφέρεται ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών πεδίου έγινε χαρτογράφηση της πραγματικής βλάστησης και των τύπων οικοτόπων εντός της Ε.Ζ.Δ., ωστόσο στην παρ. 4.2.1. του ως άνω κεφαλαίου της ΕΟΑ - ΕΖΔ γίνεται εκτίμηση της απώλειας έκτασης της πραγματικής βλάστησης που προέκυψε από τις εργασίες πεδίου μόνο σε συνδυασμό με παλαιότερες χαρτογραφήσεις. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι από το παρ. 4.1.1. του κεφαλαίου 4 της ΕΟΑ - ΕΖΔ προκύπτει ότι για την εκτίμηση της απώλειας της βλάστησης ελήφθησαν υπόψη τόσο οι παλαιές όσο και οι νέες χαρτογραφήσεις, ενώ από καμία διάταξη δεν προκύπτει ότι απαγορεύεται να συνεκτιμηθούν, για να υπολογισθεί η εκτιμώμενη απώλεια εκτάσεων, εκτός από τα δεδομένα που προέκυψαν από τις καταγραφές πεδίου, και παλαιότερες σχετικές χαρτογραφήσεις, αφού μια τέτοια συνεκτίμηση θα συνέβαλε κατ' αρχήν στην διαμόρφωση πληρέστερης εικόνας για την κατάσταση των οικοτόπων και, επομένως, για την προστασία τους. ΙΗ) Η αξιολόγηση των επιπτώσεων των έργων στους οικοτόπους και τα ενδιαιτήματα της πανίδας περιορίζεται στην έκταση των οικοτόπων που θα καταστραφούν άμεσα στα γήπεδα των ΑΣΠΗΕ και στην επιφάνεια των νέων οδών και όχι στην υποβάθμιση που θα προκύψει λόγω του κατακερματισμού τους. Η όποια αναφορά της ΕΟΑ - ΕΖΔ στην υποβάθμιση αυτή περιορίζεται σε «ευχετικές διατυπώσεις» (βλ. ΕΟΑ - ΕΖΔ κεφάλαιο 4 παρ. 4.3.2 για τα είδη πανίδας και παρ. 4.3.3 για τα είδη χειροπτέρων). Στο κεφάλαιο 1 παρ. 1.3.4.1 της ΕΟΑ - ΕΖΔ αναφέρονται τα εξής: “Σε ό,τι αφορά στους τύπους οικοτόπων, οι δυνητικές επιπτώσεις από το έργο σχετίζονται κυρίως με την απώλεια έκτασης (ή υποβάθμιση) των οικοτόπων στη φάση κατασκευής, κατά την εκχέρωση για τα έργα του ΑΣΠΗΕ (πλατείες, οδοποιία κ.λπ.) ... Δεν εξετάζονται άλλες παράμετροι που δύνανται να σχετίζονται με την κατάσταση των τύπων οικοτόπων (π.χ. αντιπροσωπευτικότητα, βαθμός διατήρησης κλπ.) καθώς για το προτεινόμενο έργο και τα χαρακτηριστικά του (π.χ. η οδοποιία αφορά κυρίως σε χωματόδρομους μικρού πλάτους και περιορισμένης κίνησης) δεν προκύπτει ότι επέρχονται άλλες αλλαγές στα βιοτικά και αβιοτικά χαρακτηριστικά του τόπου (ιδίως στη

δομή και τη δυναμική των οικοτόπων, στις οικοσυστημικές λειτουργίες του τόπου, στη δυνατότητα αποκατάστασης ενός οικοτόπου στο σύνολο της ΕΖΔ) ή αξιόλογος κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων. Η “Αντιπροσωπευτικότητα” (δηλαδή ο βαθμός του πόσο τυπικό παράδειγμα του εν λόγω τύπου οικοτόπου είναι η έκταση της περιοχής μελέτης) δεν δύναται να επηρεαστεί αφού από την υπό εξέταση επένδυση δεν επηρεάζεται σημαντικά η χλωριδική του σύνθεση ή άλλα επιμέρους οικολογικά χαρακτηριστικά του. Ο “Βαθμός Διατήρησης” τέλος δεν επηρεάζεται, αφού εκτός της εκχέρσωσης η υπό εξέταση επένδυση δεν δύναται να τροποποιήσει βασικές οικοσυστημικές διεργασίες, τη δομή ή τη δυναμική των οικοτόπων ή τη δυνατότητα του οικοτόπου για αποκατάσταση”. Με τα δεδομένα αυτά, ο ως άνω λόγος είναι απορριπτός, αφού από την ΕΟΑ - ΕΔΖ αιτιολογείται η εξέταση των εν προκειμένω κρίσιμων συγκεκριμένων μόνο επιπτώσεων του έργου στους οικοτόπους, η αιτιολογία δε αυτή δεν πλήττεται με ειδικότερους ισχυρισμούς από τους αιτούντες. Κ) Στον Πίνακα 17 της παρ. 4.2.1. του κεφαλαίου 4 της ΕΟΑ - ΕΖΔ, αλλά και στον Χάρτη 1 αυτής, ως προς την χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων παρουσιάζονται τα ίδια μωσαϊκά βλάστησης με διαφορετικό τρόπο, χωρίς, όμως, να καθίσταται φανερό ποια είναι η μεταξύ τους διαφορά. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός ως αόριστος, διότι δεν προσδιορίζεται η διάταξη, η οποία, κατά την άποψη των αιτούντων, παραβιάστηκε εν προκειμένω, ούτε το ζημιόγνο αποτέλεσμα που επήλθε από την διαφορετική αυτή, κατά τους αιτούντες, αποτύπωση. ΚΑ) Στην παρ. 4.2.1. του κεφαλαίου 4 της ΕΟΑ - ΕΖΔ, όπου γίνεται εκτίμηση της απώλειας έκτασης ανά τύπο οικοτόπου, δεν συνεκτιμώνται τα μωσαϊκά βλάστησης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι από την ανωτέρω παράγραφο της ΕΟΑ - ΕΖΔ, στην οποία αναφέρονται ρητώς τα μωσαϊκά βλάστησης, προκύπτει ότι αυτά λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων. ΚΒ) Από την ΕΟΑ - ΖΕΠ προκύπτει ότι η οριοθέτηση των επικρατειών του Μπούφου γύρω από τις θέσεις φωλιάσματος δεν έχει προκύψει από εργασίες πεδίου, αλλά πραγματοποιήθηκε «πιθανολογικά», χωρίς να ακολουθηθεί η ενδεδειγμένη στη διεθνή βιβλιογραφία μεθοδολογία. Συγκεκριμένα, η οριοθέτηση των επικρατειών προέκυψε από τυπική χωρική ανάλυση γύρω από τις θέσεις φωλιάσματος που εντοπίστηκαν, ακολουθώντας τη μορφολογία του τοπίου, και όχι με τη μεθοδολογία της χαρτογράφησης επικράτειας, η οποία είναι η τυπική για την οριοθέτηση της επικράτειας των ειδών. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός ως απαράδεκτος, διότι αμφισβητεί την επιστημονική μέθοδο, που ακολουθήθηκε για τον οριοθέτηση της επικράτειας του Μπούφου γύρω από τις εντοπισμένες θέσεις φωλιάσματος, χωρίς, μάλιστα, οι αιτούντες να επικαλούνται, και πολύ περισσότερο να αποδεικνύουν, ότι η μέθοδος που ακολούθησαν οι μελετητές δεν ήταν επιστημονικώς ενδεδειγμένη. ΚΓ) Στην ΕΟΑ - ΖΕΠ δεν εφαρμόστηκε καμία ποσοτική μεθοδολογία για τη χωρική αποτίμηση (χαρτογράφηση) της διαβάθμισης της συχνότητας παρουσίας του Μπούφου εντός της Π.Ε.Π., με αποτέλεσμα να μην είναι διαθέσιμη καμία ποσοτική εκτίμηση του κινδύνου πρόσκρουσης του Μπούφου με τις ανεμογεννήτριες ή το υπέργειο δίκτυο υψηλής τάσης. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός ως αβάσιμος, αφού, όπως προκύπτει από τα διαλαμβανόμενα στο κεφάλαιο 6 παρ. 6.2.1 της ΕΟΑ - ΖΕΠ, από τις καταγραφές πεδίου προέκυψαν τα σημεία στα οποία διαπιστώθηκε η παρουσία του Μπούφου στην ΠΕΠ, ενώ οι αιτούντες δεν προσδιορίζουν κάποια διάταξη από την οποία να προκύπτει ότι οι μελετητές όφειλαν να εφαρμόσουν ορισμένη “ποσοτική μεθοδολογία για τη χωρική αποτίμηση (χαρτογράφηση) της διαβάθμισης της συχνότητας παρουσίας του Μπούφου εντός της ΠΕΠ”.

39. Επειδή, από τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως που αφορούν τις ΕΟΑ - ΕΖΔ και ΕΟΑ - ΖΕΠ είναι απορριπτέοι με την παρατεθείσα για καθένα

από αυτούς αιτιολογία. Και τούτο ανεξαρτήτως του εάν οι επισημαινόμενες με τους λόγους αυτούς παραλείψεις, και αληθείς υποτιθέμενες, θα μπορούσαν να οδηγήσουν όλες αναγκαίως σε ακύρωση των προσβαλλομένων πράξεων ή του εάν οι λόγοι αυτοί προβάλλονται παραδεκτώς το πρώτον ενώπιον του Δικαστηρίου με την αίτηση ακυρώσεως. Τούτο δε ενόψει του ότι οι λόγοι αυτοί αφορούν τη διαδικασία που τηρήθηκε για την σύνταξη των ΕΟΑ - ΕΖΔ και ΕΟΑ - ΖΕΠ ή την ορθότητα τεχνικών και επιστημονικών εκτιμήσεων που περιέχονται στις μελέτες αυτές, η ορθότητα, όμως, των οποίων δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, όπως σε τέτοιο έλεγχο δεν μπορεί να υποβληθούν ούτε στοιχεία προσκομιζόμενα το πρώτον στο Δικαστήριο προς ανατροπή των περιεχομένων στις ως άνω μελέτες εκτιμήσεων. Εξάλλου, οι εν λόγω μελέτες είχαν υποβληθεί στη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης, κατά την οποία μπορούσαν και έπρεπε να έχουν υποβληθεί στη Διοίκηση αντιρρήσεις όπως οι ανωτέρω, ώστε τόσο η Διοίκηση όσο και οι μελετητές να έχουν τη δυνατότητα να τις λάβουν υπόψη και, ενδεχομένως, να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες για να διορθωθούν ενδεχόμενες πλημμέλειες στην ακολουθηθείσα διαδικασία πριν από τη σύνταξη του τελικού κειμένου των μελετών και την έκδοση της τελικής αποφάσεως περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία του επιμάχου έργου, πράγμα που θα συντελούσε και στην ταχύτερη διεκπεραίωση της διαδικασίας αδειοδοτήσεως του εν λόγω έργου, όπως επιβάλλεται και από τις διατάξεις του άρθρου 13 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ, η οποία θέτει, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 10, συγκεκριμένους δεσμευτικούς στόχους ως προς το μερίδιο συμμετοχής της παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας, τους οποίους υποχρεούται (με εξαίρεση την περίπτωση ανωτέρας βίας, κατά το άρθρο 5 παρ. 2 της ως άνω οδηγίας) κάθε κράτος μέλος να εκπληρώσει έως το έτος 2020.

40. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν επίσης ότι οι προαναφερθείσες ΕΟΑ - ΕΖΔ και η ΕΟΑ - ΖΕΠ είναι πλημμελείς κατά το περιεχόμενο και την τεκμηρίωση, διότι σε αυτές δεν περιλαμβάνονται όλα τα δεδομένα της περιοχής, όπως αυτά καταγράφονται στην από 25.7.2017 γνωμοδότηση, που έχουν συντάξει τρεις επιστήμονες, με ειδικότητα γεωγράφου – βιολόγου, δασολόγου – βοτανολόγου και βιολόγου – βιοχημικού, και προσκομίζουν οι αιτούντες. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι, όπως προκύπτει από την ως άνω γνωμοδότηση, στην περιοχή εγκατάστασης του έργου έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη αφενός μεν ενός νέου κρίσιμου κινδυνεύοντος και απειλούμενου είδους χλωρίδας με την ονομασία *Allium iatrouinum*, η καταγραφή του οποίου στην περιοχή του έργου δημοσιεύθηκε με τον Μάρτιο του 2017, αλλά, κατά τους αιτούντες, «προφανώς» προϋπήρχε στην περιοχή, και αφετέρου γυπών και ειδικώς του είδους *Gyps fulvus*, η παρουσία του οποίου στην περιοχή καταγράφηκε μεν επισήμως για τελευταία φορά το έτος 1997, αλλά, κατά τους αιτούντες, υφίστανται «αποχρώσεις και επαρκείς ενδείξεις» για την ύπαρξή του στην περιοχή μέχρι σήμερα, ενόψει του ότι τα ενδιαίτημα του είδους καταγράφονται στην Κροατία, ενώ κατά τους χειμερινούς μήνες το είδος εντοπίζεται στη Νάξο, από το συνδυασμό δε των δύο αυτών θέσεων εντοπισμού του «καθίσταται μαθηματικά βέβαιο ότι, για κάποιο κρίσιμο χρονικό διάστημα, το είδος βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της Εύβοιας, δεδομένου ότι το νησί συνιστά πέρασμα στην διαδρομή του από την Κροατία στη Νάξο». Με τα δεδομένα αυτά, οι αιτούντες προβάλλουν ότι οι επίμαχες ΕΟΑ ελέγχονται ως ελλιπείς και πλημμελώς τεκμηριωμένες ως προς την περιγραφή, καταγραφή και ανάλυση των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής εγκατάστασης του έργου, εφόσον σε αυτές δεν αναφέρεται η παρουσία των δύο ως άνω ειδών. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως, εκτός του ότι, όπως διατυπώνεται, στηρίζεται σε υποθετικούς ισχυρισμούς, είναι απορριπτέος προεχόντως ως απαράδεκτος, διότι στηρίζεται στην ανωτέρω γνωμοδότηση, η οποία έχει συνταγεί μετά την έκδοση και της

τελευταίας από τις προσβαλλόμενες πράξεις (υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016) και, επομένως, δεν έχει τεθεί προηγουμένως υπόψη της Διοικήσεως, αλλά προσκομίζεται για πρώτη φορά στο Δικαστήριο (με το πέμπτο κατά σειρά υποβληθέν πρόσθετο δικόγραφο υπ' αριθ. 507/14.9.2017). Απορριπτέος ως απαράδεκτος είναι και ο ως άνω λόγος ακυρώσεως, κατά το μέρος που με αυτόν πλήσσεται η νομιμότητα και η επάρκεια της αιτιολογίας των ΕΟΑ - ΕΖΔ και ΕΟΑ - ΖΕΠ κατ' επίκληση του περιεχομένου της ανωτέρω προσκομισθείσης το πρώτον στο Δικαστήριο γνωμοδοτήσεως. Εξάλλου, ως προς την δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων από το σχεδιαζόμενο έργο καθ' εαυτό και σε συνδυασμό με άλλα έργα που έχει γίνει με την νεότερη ΜΠΕ και τις συνοδεύουσες αυτήν ΕΟΑ - ΖΕΠ και ΕΟΑ - ΕΖΔ, ενόψει και των νεότερων, μεταγενεστέρων της αρχικής ΑΕΠΟ, δεδομένων που ελήφθησαν υπόψη, δεν προβάλλονται συγκεκριμένοι λόγοι ακυρώσεως με τα πρόσθετα δικόγραφα.

41. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε, παραβιάζει το άρθρο 5B παρ. 4 της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε103/2010 κοινής υπουργικής αποφάσεως, εφόσον δεν τηρεί την επιβαλλόμενη από το άρθρο αυτό υποχρέωση χρήσης υπόγειων καλωδίων μεταφοράς ρεύματος, η οποία επιβάλλεται ειδικώς στην περίπτωση αδειοδοτήσεως ΑΣΠΗΕ εντός ΖΕΠ, αλλά προβλέπει υπέργειο Δίκτυο Υψηλής Τάσης 150 kV, μήκους είκοσι τριών χιλιομέτρων και τριακοσίων μέτρων (23,3 χιλιομέτρων) με 74 πυλώνες, με την εξαίρεση ενός μόνο μικρού τμήματος διακοσίων (200) μέτρων στη θέση "Μπούρος", όπου προβλέπεται τα καλώδια μεταφοράς ρεύματος να τοποθετηθούν υπογείως.

42. Επειδή, κατά την παρατεθείσα στη σκέψη 17 διάταξη του άρθρου 5B της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε.103/2010 κοινής υπουργικής αποφάσεως, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 2 της Η.Π. 8353/276/ Ε103/17.2.2012 όμοιας, προκύπτει ότι η υποχρέωση χρήσεως υπόγειων καλωδίων μεταφοράς ρεύματος εντός ΖΕΠ ισχύει προκειμένου περί έργων, οι αποφάσεις περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων των οποίων εκδίδονται σύμφωνα με το ν. 4014/2011. Επομένως, η υποχρέωση αυτή δεν ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της αρχικής ΑΕΠΟ, αλλά ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της τελευταίας αποφάσεως περί τροποποίησεως αυτής το έτος 2016. Εξάλλου, στην αρχική ΑΕΠΟ προβλεπόταν για τη μεταφορά της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας η κατασκευή, μεταξύ άλλων, υπόγειου Δικτύου Μέσης Τάσης 20kV ή 33kV επί υφιστάμενης οδοποιίας 99,7 χλμ. και επί νέας διανοιχθείσης περίπου 9,8 χλμ. και εναέριου Δικτύου Υψηλής Τάσης 150kV μήκους 22,7 χλμ. περίπου (με εξαίρεση τμήμα περίπου 700 μ. στο νοτιότερο άκρο, στη θέση "Μπούρος", το οποίο προβλεπόταν ότι «θα υπογειοποιηθεί»). Περαιτέρω, στην τελευταία τροποποίηση της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ, με την υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 απόφαση, για τη μεταφορά της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπεται η κατασκευή, μεταξύ άλλων, υπόγειου Δικτύου Μέσης Τάσης 30 kV επί υφιστάμενης οδοποιίας 99,7 χλμ. και επί νέας διανοιχθείσης 9,8+1,43=11,23 χλμ. περίπου και εναέριου Δικτύου Υψηλής Τάσης 150kV στο τμήμα Π.Ε. Ευβοίας, μήκους 23,3 χλμ. περίπου (με εξαίρεση τμήμα περίπου 200 μ. στο νοτιότερο άκρο, στη θέση "Μπούρος", το οποίο θα υπογειοποιηθεί). Από την αντιπαραβολή της ΑΕΠΟ όπως είχε αρχικώς με την πράξη της τελευταίας τροποποίησεώς της το έτος 2016 προκύπτει ότι η κατασκευή εναέριου Δικτύου Υψηλής Τάσης 150kV μήκους 22,7 χλμ. περίπου προβλεπόταν ήδη από την ΑΕΠΟ, όπως είχε αρχικώς, κατά την έκδοση της οποίας δεν ίσχυε η επικαλούμενη από τους αιτούντες διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 2 της Η.Π. 8353/276/Ε103/17.2.2012 κοινής υπουργικής αποφάσεως, ενώ με την τελευταία τροποποίηση της ΑΕΠΟ, κατά την οποία ίσχυε η ως άνω διάταξη, προβλέφθηκε η επέκταση του ως άνω εναέριου δικτύου κατά 0,6 χλμ. Ωστόσο, ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι με αυτόν δεν προβάλλεται ότι η ως άνω επέκταση του εναέριου δικτύου κατά 0,6 χλμ. προβλέπεται να πραγματοποιηθεί εντός ΖΕΠ, αφού η μεταφορά αυτή θα μπορούσε να αναφέρεται στην

μεταφορά του ρεύματος εκτός της περιοχής της ΖΕΠ. Άλλωστε, αφενός μεν η ανωτέρω διάταξη που επικαλούνται οι αιτούντες δεν απαγορεύει απολύτως την χρήση υπέργειων καλωδίων, αλλά την επιτρέπει κατ' εξαίρεση, και αφετέρου στο τεύχος Β' της αρχικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων με τίτλο "Δίκτυο Διασύνδεσης Καρύστου – Ραφήνας" στο κεφάλαιο 3 και ειδικότερα στο κεφάλαιο 3.1.2.1. (σελ. 36 επ.) παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της κατασκευής του εναέριου δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο φυσικό περιβάλλον, τα συμπεράσματα δε της μελέτης αυτής δεν αντικρούονται από τους αιτούντες με συγκεκριμένους ισχυρισμούς. Και τούτο ανεξαρτήτως της βασιμότητας του προβαλλόμενου από τις παρεμβαίνουσες εταιρείες ισχυρισμού ότι η θεσπιζόμενη με την ανωτέρω διάταξη της υπ' αριθ. Η.Π. 37338/1807/Ε.103/2010 κοινής υπουργικής απόφασης υποχρέωση, αναφερόμενη σε δίκτυο, αφορά μόνον τα χρησιμοποιούμενα στη μέση τάση καλώδια και όχι εκείνα της υψηλής τάσης, στα οποία αναφέρεται ο λόγος ακυρώσεως, και ότι ο όρος «δίκτυο», που χρησιμοποιείται στην ως άνω διάταξη, αφορά μόνον τη μέση τάση και όχι την υψηλή, ως προς την οποία ο αντίστοιχος όρος είναι, κατά νόμο, «σύστημα» και όχι «δίκτυο».

43. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ αντίκειται στις κατοχυρωμένες στο κοινοτικό δίκαιο αρχές της πρόληψης και της προφύλαξης, στην παράγραφο 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος που προβλέπει την υποχρέωση του Κράτους να λαμβάνει προληπτικά και αποκαταστατικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στο άρθρο 26 του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ, που επιτάσσει την αποκατάσταση των χώρων εγκατάστασης ΑΠΕ με βάση συγκεκριμένο σχέδιο δράσης. Προβάλλεται επίσης ότι ούτε η ΜΠΕ ούτε η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ περιέχει καμία πρόβλεψη ως προς την αποκατάσταση του περιβάλλοντος μετά την παύση λειτουργίας του έργου και ότι στην ΑΕΠΟ δεν υπάρχει οποιαδήποτε εγγύηση για την εξασφάλιση ότι με την δαπάνη αποκαταστάσεως θα επιβαρυνθεί ο κύριος του έργου. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως. Και τούτο διότι α) στο κεφάλαιο 9 (σελίδα 292) της αρχικής ΜΠΕ και στο πλαίσιο των προτεινόμενων περιβαλλοντικών όρων αναφέρεται ότι «Σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο ο ανάδοχος και φορέας υλοποίησης του έργου παύσει τη λειτουργία των αιολικών πάρκων, οφείλει να απομακρύνει τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό που χρησιμοποίησε και οι εκτάσεις επανέρχονται στη διαχείριση της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας. Επιπλέον ο ανάδοχος και φορέας υλοποίησης του έργου οφείλει να αποκαταστήσει τον χώρο και να τον επαναφέρει κατά το δυνατόν στην προτέρα κατάσταση», β) η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, όπως τροποποιήθηκε τελικώς με την υπ' αριθ. 50319/19.10.2016 απόφαση (βλ. τις παρ. 2 και 4 αυτής), προβλέπει στον μεν όρο 45.20 της ενότητας (δ) «ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ» ότι «Σε περίπτωση που για οποιοδήποτε λόγο παύσει η λειτουργία του αιολικού πάρκου η κατασκευάστρια εταιρεία οφείλει να απομακρύνει τις εγκαταστάσεις που τοποθέτησε εντός της εκτάσεως και να αποκαταστήσει το χώρο επέμβασης σύμφωνα με τη μελέτη αποκατάστασης που θα συνταχθεί και θα εγκριθεί αρμοδίως, επαναφέροντας την έκταση στην αρχική της μορφή», στην δε ενότητα (η) ότι «Σε περίπτωση οριστικής παύσης λειτουργίας του έργου ή τμήματος αυτού, ο φορέας υποχρεούται στην αποξήλωση των εγκαταστάσεων και οριστική αποκατάσταση του περιβάλλοντος σύμφωνα με τις υποδείξεις των αρμόδιων υπηρεσιών». Και τούτο ανεξαρτήτως του ότι η υποχρέωση αποκαταστάσεως της περιοχής που θα καταληφθεί από το έργο μετά την παύση λειτουργίας του προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 26 του εγκριθέντος με την υπ' αριθ. 49828/2008 απόφαση ΕΠΧΣ/ΑΠΕ, το οποίο ορίζει ότι «Οι κάτοχοι αδειών λειτουργίας εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. υποχρεούνται, πριν από την καθ' οιονδήποτε τρόπο παύση λειτουργίας

της εγκατάστασης, να αποκαθιστούν, με δικές τους δαπάνες και σύμφωνα με τους εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους, τους σχετικούς χώρους, μεριμνώντας ιδίως για την αποξήλωση και ασφαλή απομάκρυνση των εγκαταστάσεων, την αποκατάσταση της αυτόχθονης βλάστησης και την εν γένει επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση εφόσον αυτό είναι τεχνικά εφικτό». Εξάλλου, εν όψει και των ανωτέρω σαφών ορισμών της νομοθεσίας, από καμία διάταξη νόμου δεν επιβάλλεται ο φορέας του έργου, κατά τη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδοτήσεως αυτού, να παρέχει προσθέτως εγγύηση που να διασφαλίζει ότι το έργο, μετά το πέρας της λειτουργίας του, θα αποξηλωθεί με δικά του έξοδα.

44. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η υπ' αριθ. οικ. 50319/ 19.10.2016 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία τροποποιήθηκε η αρχική ΑΕΠΟ του επιμάχου έργου, παραβιάζει τα άρθρα 20 παρ. 1 του ν. 2690/1999, 2 παρ. 3 και 4, 3 παρ. 2B και 19 του ν. 4014/2011, καθώς και την υπ' αριθ. 1649/14.1.2014 ΚΥΑ (Β' 45) και είναι ακυρωτέα, διότι ερείδεται σε ανεπίκαιρες γνώμες των αρμόδιων οργάνων. Ειδικότερα, για την έκδοσή της ελήφθησαν υπόψη γνωμοδοτήσεις (βλ. τα σημεία 35, 36, 39, 42, 43, 44, 50, 53, 55, 56, 59, 61, 63 έως 67 και 72 έως 74 του προοιμίου της ανωτέρω υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 αποφάσεως), οι οποίες είχαν μεν εκδοθεί ενόψει της ΜΠΕ για την τελευταία τροποποίηση του έργου, όχι, όμως, του τελικού τεύχους αυτής, το οποίο υποβλήθηκε για έγκριση μετά την ημερομηνία εκδόσεως των ως άνω γνωμοδοτήσεων. Τούτο δε ισχύει, κατά τους αιτούντες, τουλάχιστον για την περίπτωση της οδοποιίας του επίδικου έργου, για την οποία οι γνωμοδοτούσες αρχές είχαν υπόψη τους διαφορετικά δεδομένα από εκείνα που τελικώς περιλαμβάνονται στο τελικό τεύχος της ΜΠΕ. Ειδικότερα, η υπ' αριθ. 3975/129304/26.7.2016 γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (σημείο 73 του προοιμίου της υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 υπουργικής αποφάσεως) εκδόθηκε πριν από την υποβολή για έγκριση του τεύχους της ΜΠΕ, όπως αυτό τελικώς διαμορφώθηκε, αφού το εν λόγω τεύχος της ΜΠΕ εκπονήθηκε σε συμμόρφωση με τα διαλαμβανόμενα στην ως άνω γνωμοδότηση, με την οποία επήλθε ουσιώδης μεταβολή των τεχνικών προδιαγραφών της οδοποιίας του επιμάχου έργου. Ο λόγος αυτός, κατά το μέρος που αφορά στην ως άνω γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, εφόσον, όπως δεν αμφισβητούν και οι αιτούντες, η υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 υπουργική απόφαση εκδόθηκε με βάση την ΜΠΕ, όπως αυτή τελικώς εκπονήθηκε, σε συμμόρφωση, μεταξύ άλλων, με την ως άνω γνωμοδότηση. Εφόσον δε η ΜΠΕ είχε συμμορφωθεί με τις περιεχόμενες στην εν λόγω γνωμοδότηση υποδείξεις, δεν συνέτρεχε κανένας λόγος να ζητηθεί και πάλι η γνώμη της ίδιας ως άνω υπηρεσίας. Σε ό,τι αφορά στις λοιπές γνωμοδοτήσεις ο λόγος είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι δεν προσδιορίζεται πώς σχετίζεται το περιεχόμενο των λοιπών γνωμοδοτήσεων που ελήφθησαν υπόψη για την έκδοση της υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 υπουργικής αποφάσεως με τις τροποποιήσεις που επέφερε στην οδοποιία του έργου η ΜΠΕ, όπως διαμορφώθηκε τελικώς σε συμμόρφωση με την προαναφερθείσα γνωμοδότηση. Εν πάση δε περιπτώσει, εφόσον το τελικό κείμενο της ΜΠΕ, το οποίο ελήφθη υπόψη κατά την έκδοση της ανωτέρω υπουργικής αποφάσεως, είχε συμμορφωθεί προς τις περιεχόμενες σε όλες τις γνωμοδοτήσεις των διαφόρων υπηρεσιών υποδείξεις (όπως βεβαιώνεται στο σημείο 75 της εν λόγω αποφάσεως και εν πάση περιπτώσει δεν αμφισβητούν οι αιτούντες), δεν συνέτρεχε κανένας λόγος, κατά τα προεκτεθέντα, να ζητηθεί και πάλι η γνώμη των υπηρεσιών αυτών.

45. Επειδή, με την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, όπως συμπληρώθηκε με δικόγραφα προσθέτων λόγων, προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες άδειες εγκαταστάσεως και οι

τροποποιητικές τους πράξεις είναι μη νόμιμες και ακυρωτές, διότι στηρίζονται στην προσβαλλόμενη με την πρώτη αίτηση ακυρώσεως απόφαση περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του επιμάχου έργου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις μεταγενέστερες πράξεις, η οποία είναι μη νόμιμη και ακυρωτέα. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτός, εφόσον, ενόψει των εκτεθέντων στις προηγούμενες σκέψεις, η αίτηση ακυρώσεως, η οποία στρέφεται κατά της αποφάσεως περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του επιμάχου έργου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις μεταγενέστερες πράξεις, είναι απορριπτέα.

46. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν περαιτέρω ότι οι προσβαλλόμενες άδειες εγκατάστασης είναι μη νόμιμες και ακυρωτές, διότι εκδόθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 7 και 8 του ν. 3468/2006 και του άρθρου 8 της υπ' αριθ. Δ6/Φ1/οικ.13310/18.6.2007 αποφάσεως του Υπουργού Ανάπτυξης, σύμφωνα με τις οποίες πριν από την έκδοση των αδειών εγκατάστασης έπρεπε να έχουν εκδοθεί άδειες επεμβάσεως στο δάσος και τις δασικές εκτάσεις που επηρεάζονται από την κατασκευή των επίδικων έργων. Είναι δε αδιάφορο, κατά τους αιτούντες, ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλόμενων πράξεων ίσχυε το άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 4014/2011, με το οποίο είχε καταργηθεί η έγκριση επεμβάσεως σε δάση και δασικές εκτάσεις ως αυτοτελής πράξη, αφού κατά την σύμφωνη με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ερμηνεία της διατάξεως αυτής, η κατάργηση της άδειας επεμβάσεως σε δάσος ή δασική έκταση αφορά αποκλειστικά και μόνο την αδειοδοτική διαδικασία σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, για την οποία η ΑΕΠΟ έχει εκδοθεί μετά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού και σύμφωνα με τη διαδικασία που αυτός προβλέπει (προηγούμενη αιτιολογημένη γνώμη της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας για την επέμβαση). Το συμπέρασμα αυτό, εξάλλου, δεν αναιρείται, κατά τους αιτούντες, ούτε από την υπ' αριθ. οικ. 4709.111/14.12.2011 εγκύκλιο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία είναι ανυπόστατη, διότι, παρά το γεγονός ότι είναι κανονιστική πράξη, δεν έχει δημοσιευθεί. Τέλος, το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται ούτε από την διάταξη του άρθρου 39 παρ. 11 του ν. 4062/2012, αφενός μεν διότι η διάταξη αυτή είναι αντίθετη στην συνταγματικά προβλεπόμενη προστασία του δάσους και αφετέρου διότι κατ' ουσίαν κυρώνει τις προσβαλλόμενες άδειες, συνιστώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, ανεπίτρεπτη επέμβαση σε εκκρεμή δίκη.

47. Επειδή, στο άρθρο 8 παρ. 3 του ν. 3468/2006, το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της αρχικής Α.Ε.Π.Ο. (υπ' αριθ. 203611/ 21.9.2011) για το επίμαχο έργο, όπως αυτό είχε αρχικώς σχεδιασθεί, οριζόταν ότι: «Μετά την έκδοση της άδειας παραγωγής από την Ρ.Α.Ε., ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να του χορηγηθεί άδεια εγκατάστασης, ζητά ταυτόχρονα την έκδοση: α) Προσφοράς Σύνδεσης από τον αρμόδιο Διαχειριστή. β) Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.), κατά το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει και γ) Άδειας Επέμβασης σε δάσος ή δασική έκταση, κατά την παρ. 2 του άρθρου 58 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289), εφόσον απαιτείται, ή γενικά των αναγκαίων αδειών για την απόκτηση του δικαιώματος χρήσης της θέσης εγκατάστασης του έργου». Εξάλλου, στο άρθρο 8 της υπ' αριθ. Δ6/Φ1/ οικ.13310 αποφάσεως του Υπουργού Ανάπτυξης, με τίτλο «Διαδικασία έκδοσης αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας» (Β' 1153/10.7.2007), το οποίο επίσης ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της ανωτέρω αρχικής Α.Ε.Π.Ο., οριζόταν ότι: «Υποβολή αίτησης για λήψη άδειας εγκατάστασης. 1. Μετά την έκδοση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ο κάτοχος της άδειας παραγωγής υποβάλλει αίτηση για έκδοση της άδειας εγκατάστασης στην Αρχή του άρθρου 3 της παρούσας. Η αίτηση συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά: α) Έγκριση Μελέτης Περιβαλλοντικών Όρων, β) ... γ) ...». Με βάση το νομοθετικό αυτό καθεστώς

εκδόθηκε η αρχική ΑΕΠΟ, για την έκδοση δε αυτής δεν προηγήθηκε έγκριση επεμβάσεως σε δάσος ή δασική έκταση, αλλά προβλέφθηκε στο τεύχος ΣΤ' της ΜΠΕ, που προηγήθηκε της εκδόσεως της εν λόγω αρχικής ΑΕΠΟ, ότι, ενόψει του ότι, όπως προκύπτει από τις σχετικές πράξεις χαρακτηρισμού, οι ζώνες κατάληψης του έργου εκτείνονται επί δασικών εκτάσεων, θα ακολουθήσουν οι εγκρίσεις επεμβάσεως επί δασικών εκτάσεων από τις αρμόδιες δασικές αρχές. Στη συνέχεια δημοσιεύθηκε ο ν. 4014/2011, στο άρθρο 12 (με τίτλο «Κατάργηση αδειών») του οποίου ορίστηκε ότι «1. Με τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ... η έγκριση επέμβασης κατά την έννοια του έκτου κεφαλαίου του ν. 998/1979 (Α' 279), ... για έργα και δραστηριότητες κατηγορίας Α ... καταργούνται αντικαθιστάμενες από την ΑΕΠΟ ... 2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμόδιων Υπουργών εξειδικεύονται περαιτέρω οι διαδικασίες για την εφαρμογή της παραγράφου 1 και καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες προκειμένου να ενσωματωθούν στην ΑΕΠΟ οι διοικητικές πράξεις ή οι πράξεις για την έκδοση των οποίων απαιτούνται η προσκόμιση ή εξέταση των ίδιων δικαιολογητικών με αυτά της διαδικασίας έκδοσης της ΑΕΠΟ». Με βάση τη διάταξη αυτή, η οποία άρχισε να ισχύει από την έναρξη ισχύος του ν. 4014/2011 (21.9.2011), δηλαδή πριν από την έκδοση των προσβαλλόμενων αδειών εγκατάστασης (20.12.2011), καταργούνται εφεξής οι εγκρίσεις επεμβάσεως σε δάσος ή δασική έκταση, οι οποίες θεωρείται ότι ενσωματώνονται στην σχετική ΑΕΠΟ, εφόσον στο πλαίσιο εκδόσεως της εν λόγω ΑΕΠΟ έχει προηγηθεί αιτιολογημένη γνώμη της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας ως προς το επιτρεπτό της εγκαταστάσεως του έργου αυτού σε δασική περιοχή, με κριτήρια αναφερόμενα στο είδος της επεμβάσεως αναφορικά με τη μορφή της βλαστήσεως και τη φύση του εδάφους (βλ. ΣτΕ 3979/2015). [βλ. και την παρ. 4 του άρθρου 45 του ν. 998/1979 (όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 36 του ν. 4280/2014), στην οποία παραπέμπει η αφορώσα, μεταξύ άλλων, τους ΑΣΠΗΕ παρ. 3 περ. α' του άρθρου 53 του ν. 998/1979 (όπως και το άρθρο αυτό έχει αντικατασταθεί με τον ως άνω νεότερο νόμο) και κατά την οποία «Σε περίπτωση που για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα ή έργο απαιτείται Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) ..., με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ..., τότε η έγκριση επέμβασης ενσωματώνεται αντίστοιχα σε αυτές».] Με τα δεδομένα αυτά, κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλόμενων αδειών εγκαταστάσεως, ο νόμος δεν προέβλεπε ως προϋπόθεση για την έκδοσή τους την προηγούμενη έκδοση εγκρίσεως επεμβάσεως σε δάσος ή δασική έκταση και, ως εκ τούτου, οι πράξεις αυτές εκδόθηκαν νομίμως χωρίς την προηγούμενη έκδοση των σχετικών εγκρίσεων επεμβάσεως σε δασική έκταση. Στη συνέχεια, στη ΜΠΕ, η οποία συνετάγη υπό την ισχύ του ν. 4014/2011 και προηγήθηκε της εκδόσεως της υπ' αριθ. οικ. 50319/ 19.10.2016 αποφάσεως, με την οποία τροποποιήθηκε η αρχική ΜΠΕ ενόψει επανασχεδιασμού του έργου, προβλέφθηκε (κεφάλαιο 3 παρ. 3.6) ότι «Στο σύνολό τους οι ζώνες κατάληψης του έργου εκτείνονται επί δασικών εκτάσεων, όπως προκύπτει από τις αντίστοιχες Πράξεις Χαρακτηρισμού, ... Για τις ως άνω ζώνες κατάληψης, εγκρίνεται από περιβαλλοντικής πλευράς μέσω της έγκρισης της παρούσας μελέτης, η έκδοση ΑΕΠΟ που ενσωματώνει σύμφωνα με το Άρθρο 12 του Ν. 4014/2011 την έγκριση επέμβασης επί δασικών εκτάσεων. ... Συνολικά ... με την έγκριση της παρούσας μελέτης και την έκδοση της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.) εγκρίνεται από περιβαλλοντικής πλευράς, η επέμβαση επί δασικών ... εκτάσεων, συνολικού εμβαδού ... 2.047 στρεμμάτων ..., από τα οποία περίπου τα 1.198 στρέμματα αφορούν σε πραγματικές επεμβάσεις με τα υπόλοιπα να είναι καθαρά διοικητικού χαρακτήρα ...». Ενόψει δε των ανωτέρω, με την παρ. 2 της προαναφερθείσης υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016 αποφάσεως προστέθηκαν στο τέλος της ενότητας (δ) «ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ» της αρχικής ΑΕΠΟ, όπως είχε εν τω μεταξύ τροποποιηθεί, ορισμένοι όροι, προταθέντες με το υπ' αριθ. 144450/1962/9.8.2016 έγγραφο της Διευθύνσεως Διαχείρισης Δασών και Δασικού

Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δοθέντος ότι η ως άνω απόφαση περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων αποτελεί και έγκριση επέμβασης, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 15277/23.3.2012 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με τίτλο «Εξειδίκευση διαδικασιών για την ενσωμάτωση στις αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων ... της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας έγκρισης επέμβασης, για έργα και δραστηριότητες κατηγοριών Α ..., σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 4014/2011» (Β' 1077/9.4.2012), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4014/2011. Ενόψει της νεότερης διατάξεως του άρθρου 12 του ν. 4014/2011 και του γεγονότος ότι υπό την ισχύ αυτού εκδόθηκε, κατόπιν γνωμοδοτήσεων των αρμοδίων δασικών υπηρεσιών, νέα, τροποποιητική της αρχικής, ΑΕΠΟ, με την οποία εγκρίθηκε νέα ΜΠΕ αφορώσα το επίμαχο έργο μετά τον επανασχεδιασμό του, που επηρέασε και τις καταλαμβανόμενες υπ' αυτού δασικές εκτάσεις (βλ. και ανωτέρω σκέψη 31), οι προσβαλλόμενες άδειες εγκαταστάσεως νομίμως εκδόθηκαν χωρίς την προηγούμενη έκδοση, ως αυτοτελών πράξεων, των σχετικών εγκρίσεων επεμβάσεως σε δασικές εκτάσεις από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες• οι σχετικές, όμως, εγκρίσεις – τη νομιμότητα των οποίων δεν αμφισβητούν με συγκεκριμένους ισχυρισμούς οι αιτούντες και οι οποίες, όπως συνάγεται ενόψει και των παρατιθεμένων ανωτέρω αποσπασμάτων από την νεότερη ΜΠΕ και των προστιθεμένων στην ενότητα (δ) «ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ» της αρχικής ΑΕΠΟ όρων με την ως άνω τροποποιητική της εν λόγω ΑΕΠΟ απόφαση (βλ. σκέψη 31), αφορούν το σύνολο του έργου και όχι μόνον τις επερχόμενες με την τελευταία αυτή απόφαση τροποποιήσεις ως προς τους καταλαμβανόμενους χώρους – έχουν ενσωματωθεί πλέον στην εν λόγω τελευταία τροποποιητική της αρχικής ΑΕΠΟ απόφαση (υπ' αριθ. οικ. 50319/19.10.2016). Συνεπώς, ο προβαλλόμενος στη σκέψη 46 λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Ενόψει δε του ότι, κατά τα προεκτεθέντα, είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση ευθέως η διάταξη του άρθρου 12 του ν. 4014/2011 και οι απαιτούμενες εγκρίσεις επεμβάσεως σε δασικές εκτάσεις έχουν ήδη ενσωματωθεί στην τελευταία τροποποιητική της ΑΕΠΟ του επιμάχου έργου απόφαση, είναι απορριπτέος προεχόντως ως αλυσιτελής ο ισχυρισμός των αιτούντων περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του άρθρου 39 παρ. 11 του ν. 4062/2012 [Α' 70, σύμφωνα με τις οποίες «α) Από τη δημοσίευση του ν. 4014/2011 ... και μέχρι την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 2 του άρθρου 12 αυτού, η αδειοδοτική διαδικασία σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. και των συνοδών αυτών έργων, συνεχίζεται ακωλύτως, στη βάση των αποφάσεων έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ανεξαρτήτως του θεσμικού πλαισίου που ήταν σε ισχύ κατά τον χρόνο έκδοσής τους, ... Για το ανωτέρω χρονικό διάστημα: αα) Τα απαιτούμενα στοιχεία (δικαιολογητικά και μελέτες) που αποτελούσαν μέρος του φακέλου για την έκδοση της καταργηθείσας, με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του ν. 4014/2011, έγκρισης επέμβασης, προσκομίζονται στο πλαίσιο της σύνταξης και υπογραφής πρωτοκόλλου εγκατάστασης στην έκταση, όπου θα εγκατασταθεί ο σταθμός, από την οικεία δασική αρχή και μετά τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης εφόσον απαιτείται ... δ) Η ισχύς της παρούσας παραγράφου άρχεται από την ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4014/2011 ...»• βλ. σχετικώς και την υπ' αριθ. οικ. 4709.111/14.12.2011 (ορθή επανάληψη) εγκύκλιο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με θέμα «Διαδικασία χορήγηση αδειών εγκατάστασης σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση Α.Π.Ε. μετά την ισχύ του Ν. 4014/2011 ... και μέχρι την έκδοση της Υ.Α. της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του νόμου αυτού»], δοθέντος ότι οι διατάξεις αυτές δεν είναι εν προκειμένω εφαρμοστέες.

48. Επειδή, ενόψει των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθούν οι κρινόμενες αιτήσεις, ως προς τους υπό αύξοντες αριθμούς 1 - 3 στα δικόγραφα των αιτήσεων ακυρώσεως αιτούντες, και να γίνουν δεκτές ως προς αυτούς οι ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Διὰ τὰ ὑτά

Κηρύσσει τις δίκες κατηρηγμένες ως προς τον αιτούντα (υπ' αύξοντα αριθμό 4 στα δικόγραφα και των δύο αιτήσεων)

Απορρίπτει τις κρινόμενες αιτήσεις ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

Δέχεται τις παρεμβάσεις ως προς τους εν λόγω αιτούντες.

Διατάσσει την κατάπτωση των κατατεθέντων παραβόλων.

Επιβάλλει, συμμέτρως, στους αιτούντες την δικαστική δαπάνη του Δημοσίου, η οποία ανέρχεται για τις δύο υποθέσεις σε εννιακόσια είκοσι (920) ευρώ, των παρεμβαινουσών εταιρειών, η οποία ανέρχεται επίσης για τις δύο υποθέσεις σε χίλια διακόσια ογδόντα (1280) ευρώ, και του σωματείου με την επωνυμία "Ελληνική Εταιρία Αιολικής Ενέργειας", η οποία ανέρχεται σε εξακόσια σαράντα (640) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 15 Δεκεμβρίου 2017 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 10 Ιανουαρίου 2018.

Ο Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος

Η Γραμματέας

Αθ. Ράντος

Μ. Βλασερού